

Σωτήρη Π. Τουφίδη

Το Χρονικό της Καλλιθέας

(Από την Εθνική Αντίσταση)

Με πρόλογο του Λάμπρου Μάλαμα

1985

ΣΩΤΗΡΗ Π. ΤΟΥΦΙΔΗ

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Επιμετοσύνη Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Σωτήρη Π. Τουφίδη

Το Χρονικό της Καλλιθέας

(Από την Εθνική Αντίσταση)

1940 — 1944

Μαρτυρίες και ντοκουμέντα

Ένα συγκλονιστικό εγχείρημα

από τον αγώνα του ΕΛΑΣ

στην Ήπειρο 7)9)44

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ Δ/31504

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 19-10-95

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 94953

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ο διοικητής του 85 Συν)τος του ΕΛΑΣ
αριστερά Γ. Καλλιανέσης (Μεσίνης)
εμπνευστής του εγχειρήματος της Καλλιθέας
και δεξιά ο αρχηγός της Ομάδας θανάτου
Χ. Ζδράβος

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Σκαμνέλι. Το Επιτελείο του 85 Συντάγματος
του ΕΛΑΣ. Άνοιξη 1944

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

«Σύντροφε,

όπου πας και περπατείς

τη γη μας να πατείς σεμνά

και ν' αλαφροδιαβαίνεις.

Τ' είναι ο τόπος μας όλο νεκρούς

σπαρμένος,

κάθε πέτρα μας αιματοβαφτισμένη,

κάθε μέτρο γης κι από 'νας σκοτωμένος,

ένας σύντροφος πού 'πεσε

πολεμώντας για τη λευτεριά

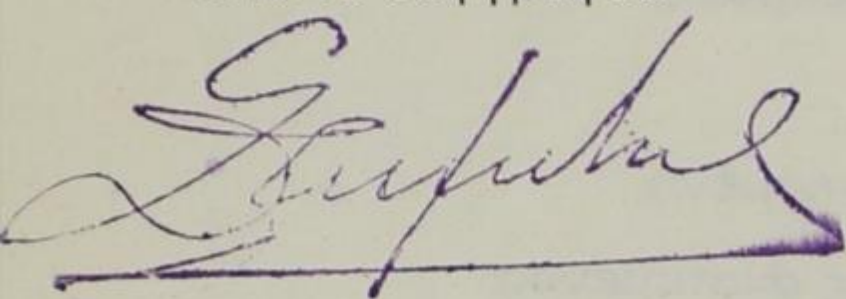
για του λαού το δικίο».

Βασίλης Ρώτας.

Κάθε αντίτυπο

υπογράφεται,

από το συγγραφέα

Επιμόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Κοπιράιτ:

Παράρτημα της Οργάνωσης

Π.Ε.Α.Ε.Α. Κόνιτσας

Στον ήρωα Λάζο Οικονόμου

που έπεσε πολεμώντας. . .

Στους συντρόφους του

και σ' όλους

τους Ελασίτες αγωνιστές

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Ο ΛΑΖΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
που έπεσε ηρωικά
στο χάνι, ορμώντας
να συλλάβει το διοικητή
των ναζήδων

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΚΑΙ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ"

Πρόλογος

Του Λάμπρου Μάλαμα

Το χρονικό στο χάνι Καλλιθέας (7 - 9 - 44) ήταν ίσως η πιο χτυπητή, η πιο παράτολμη ενεργειακή αντιστασιακή πράξη του 85 Συντάγματος ΕΛΑΣ στην Ήπειρό μας.

Πολλούς βέβαια μικρούς και μεγάλους πολεμικούς άθλους επιτέλεσε τότε η Αντίσταση του λαού σε όλη την Ελλάδα. Άλλοι γράφτηκαν κι άλλοι παραμένουν άγραφοι. Μα της Καλλιθέας όσο μικρός άθλος κι αν ήταν, πέρασε στο μύθο και στο θρύλο.

Ήταν μια εποχή, όχι βέβαια σαν τη σημερινή όπου, οι συμμοί της αντιπνευματικής πεζούλιστικής ζωής σε μια κοινωνία, ατομικιστική κι αδιάφορη που ισοπεδώνει τις όποιες εθνικές και λαϊκές αξίες και προπάντων τις αρετές της γενναιόφρονης ψυχής, του νεώτερου ελληνισμού μας. Ήταν εποχή που γέννησε κι ανάδειξε μεγάλες αξίες κι αρετές, στα χρόνια της Εθνικής μας Αντίστασης, ενάντια στους ξένους επιδρομείς. Μα όσο κι αν τα ιδεώδη αυτά περιφρονούνται. . . θ' αναγεννιούνται αιώνια, σαν οι σπίνθες απ' τη στάχτη και θα φωτίζουν τις γενιές του μέλλοντος. Γιατί, ο σπόρος τότε, ρίχτηκε βαθιά, και θα ριζοβολεί, θ' αναβλασταίνει καρπούς των πιο υψηλών εθνικών ιδανικών.

Ξ Ήταν εποχή όπου, η ομοψυχία, ο ηρωισμός, κ' η αυταπάρνηση των παλικαριών, είχαν φτάσει

στην αποθέωσή τους· και δεν περιγράφετ' εύκολα, ούτε κι από την τολμηρότερη φαντασία, κι ούτε μετριέται, παρά μόνο με μέτρα υπεράνθρωπα και μυθολογικά.

Ήταν η εποχή μιας παλλαϊκής ανάτασης, του πάθους, της πίστης και της συνέπειας στην ιδέα του γενικού λυτρωμού. Τότε που είχε κορυφωθεί η πρωτόφαντη μέθη στην απaráμιλλη ψυχική ορμή της ατομικής και ομαδικής πάλης, με τον ίδιο το θάνατο.

Η ελληνική λεβεντιά, ήταν μυημένη στην αγάπη και στην καταφρόνια της ζωής και του θανάτου. Μα και παράλληλα στην υπέρτατη ομορφιά της θυσίας.

Στο να πεθαίνει κανείς ευτυχής για έν' ανώτερο ιδανικό. Έτσι καλούσε το χρέος και τ' αξίωμα, ο ηθικός κώδικας του μανιφέστου που δόθηκε τότε από τον Δ. Γληνό.

Ήταν ένας συνεπαρμός που έφτανε σε καταπληχτική τόλμη και αντοχή.

Το βιβλίο λοιπόν τούτο, καθρεφτίζει με άμεσο και ζωντανό τρόπο, το πολυθαύμαστο γεγονός της Καλλιθέας.

Του χρονικού αυτού η φήμη, είχε πάρει διαστάσεις τότε, σε όλη την Ελλάδα.

Γιατί, με τη γενναιότητα και τις αμφιέσεις των μαχητών, το νικηφόρο εγχείρημα, έμοιασε σε σμικρογραφία, σαν εκείνα τα πραχτικά επιτελικά επινοήματα, των φαινομενικών παραλλαγών, όπως, του Κολοκοτρώνη στα Δερβενάκια, του Μάρκου στα Πέντε Πηγάδια, ή και τ' Αντρούτσου στο Χάνι της Γραβιάς.

Τον σεμνό, ευσυνείδητο και βραβευμένο ιστοριοδίφη και φυσιολάτρη συγγραφέα της Κόνιτσας, Σωτήρη Τουφίδη, που πήρε την αξιέπαινη πρωτοβουλία για τούτο το βιβλίο ντοκουμέντο, τον συγχαίρουμε.

Είναι έν' αυθεντικό αφήγημα αυτοπτών μαρτύρων. Βιωμένο μέσα στη φωτιά της μάχης. Πιστεύουμε ότι θα παραμείνει σα διδαχτικό παράδειγμα πατριωτικού φρονηματισμού στις νεώτερες γενιές, σαν ένα φωτεινό μετέωρο, ένα πολικό λαμπορατόριο της ηρωικής κι αθάνατης ελληνικής ψυχής, στο στερέωμα της πολεμικής κι αντιστασιακής ιστορίας του λαού μας.

Κάθε περιοχή και πόλη έχει και το συγγραφέα της. Η ευγενική και φλογερή παρόρμηση κι αγάπη στα ιστορικά και κοινωνικά δεδομένα, του Τουφίδη, όπως απόδειξε και με τα δυο προηγούμενα βιβλία του, για την Κόνιτσα, τα χωριά της, τον Αώο και τη φύση του, είναι τέτοια, που δίκαια νομίζουμε καταχτάει τον τίτλο, την κατάφαση, τον έπαινο. Αλλά και για το βασικό λόγο που ζει και κατοικεί μόνιμα στη μικρή αυτή ακριτούπολη.

Τα ιστορικά γεγονότα, πρόσωπα και πράγματα σ' αυτό τον τόπο, ο Τ. προσπαθεί να τα ερευνά, να τα μελετάει μ' ευλάβεια και στοργή και στα γραφτά του, να τ' ανασταίνει να τ' αναβιώνει, να τους δίνει νέα πνοή και διάσταση, πλατύτερη φήμη κι ωφελιμότητα.

Στο χρονικό της Καλλιθέας συνειδητοποίησε πραχτικά την αναγκαιότητα, για τη σύνθεση αυτού του βιβλίου, μόλις η Πολιτεία αναγνώρισε επίσημα την επί 40 ολόκληρα χρόνια κατατρεγμένη και περιφρονημένη Εθνική μας Αντίσταση. Αυτή την πιο

περίτρανη ηθική αξία του νεώτερου εθνικού μας πολιτισμού. Αυτή την εποποιία π' ανάστησε το πνεύμα του Αισχύλου και του Λεωνίδα, κι έδωσε σαν δεύτερο Εικοσιένα συνέχεια και διάρκεια στη δόξα του γένους, ηθική δύναμη κι αχτινοβολία στο πλάτεμα της νέας εθνικής μας συνείδησης.

Ο Τ. κατάγινε μ' ανησυχία ζήλο και μεράκι. Ερεύνησε και συνάντησε όσους βρίσκονται ακόμα στη ζωή, από κείνον τον ατίμητο αντιστασιακό θρύλο· και παραθέτει τις μνήμες των αγωνιστών μαρτύρων και ηρώων.

Καταγράφει και σμίγει με απλό και γλαφυρό ύφος, λιτή και πειστική γραφή, την ενεργειακή ενότητα πάνω στην έμπνευση κι εκτέλεση του εγχειρήματος από το διοικητή του 85 Συν)τος Γ. Καλιανέση - Μεσήνη και τους πρωτοπόρους Ζδράβο, Χασιώτη, Μόκα και τους άλλους της ομάδας π' αγκάλιασαν και νίκησαν το χάρο σαν ακρίτες σ' άλλου Διγενή σκάνια.

Τέτοια μικρομεγάλα γεγονότα, φτέρωναν πιο αισιόδοξα και νικηφόρα τη δύναμη και την ορμή των ανταρτών, στον άνισο και τιτάνιο εκείνο απελευθερωτικό αγώνα. Χάραξαν νέους δρόμους, νέους ορίζοντες και νέες προοπτικές για πολιτικοκοινωνικές κατακτήσεις. Οράματα που οι λάμπεις τους δεν έσβησαν ως τώρα και που στο μέλλον θα καταυγάζουν το νέο πολιτισμό του κόσμου.

Το παράδειγμα του Τουφίδη, ας τ' ακολουθήσουν κι άλλοι, για να ολοκληρωθεί μια μέρα η αληθινή και τρισένδοξη ιστορία της Εθνικής μας Αντίστασης.

Λ. Μάλαμας

Γιάννινα 1 - 1 - 85

Ομάδα στελεχών του 85 Συν) τος
μελετά σχέδιο επίθεσης κατά
των χιτλερικών

(φωτ. Κ. Μπαλάφα)

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Μικρή εισαγωγή

φέτος κλείνουν 40 χρόνια από το ηρωικό κατόρθωμα του ΕΛΑΣ στο χάνι Καλλιθέας, στις 7 Σεπτέμβρη 1944.

Το κατόρθωμα αυτό έγινε θρύλος σ' όλη την Ήπειρο, στα χρόνια της γερμανικής κατοχής.

Από στόμα σε στόμα κυκλοφορούσε μεταξύ των πατριωτών και δυνάμωσε το ηθικό και την ελπίδα του λαού.

Έγινε τραγούδι κι αντιλαλούσε στα ελεύθερα βουνά μας· χιλιάδες στόματα το σιγοψιθύριζαν στις σκλαβωμένες πόλεις.

Σε μικρούς και μεγάλους έκανε τέτοια εντύπωση, ώστε σιγά σιγά, πήρε μυθικές διαστάσεις.

Το διηγούνταν αντάρτες στα λημέρια τους, αγρότες στα καμποχώρια, επονίτες και αετόπουλα στις συγκεντρώσεις τους.

Ήταν, για την περιοχή Καλπακίου, η αντάρτικη επιχείρηση, που έκανε τον πιο μεγάλο πάταγο.

Όχι πως αυτή ήταν η μοναδική του 85 Συντάγματος Ζαγορίου, ή του 15 Καλαμά - Κασιδιάρη. Κάθε άλλο.

Οι ελασίτικες μονάδες της περιοχής, κατάφεραν αρκετά πλήγματα στον κατακτητή με τα καθημερινά, σχεδόν, σαμποτάζ, σε δρόμους, κα-

ταυλισμούς του εχθρού, σ' αποθήκες, σε ενέδρες και γενικά σε διάφορες μάχες.

Το 1944, παράλληλα με τις συμμαχικές νίκες στην Ευρώπη και στην Αφρική, οι Έλληνες αντάρτες είχαν στριμώξει τόσο πολύ τον κατακτητή, ώστε τον ανάγκασαν να οχυρώνεται συστηματικά σε κάθε στρατηγικό σημείο που κατείχε.

Οι αντάρτικες δυνάμεις τότε, δεν ήταν αυτές που βρήκαν οι Γερμανοί στον ερχομό τους το καλοκαίρι του 1943, αδύναμες και με ελλιπή οπλισμό.★1

Οι οργανώσεις στα χωριά και στις πόλεις δούλευαν «ρολόϊ» και τα ένοπλα τμήματα του Λαϊκού Στρατού μάχονταν γερά κι οργανωμένα.

Το ηθικό τους ήταν ακμαίο και η πεποίθησή τους για σύντομη συντριβή του έχθρου, σίγουρη.

Παντού, αυτόν τον καιρό, οι αντάρτες χτυπούσαν τις χιτλερικές δυνάμεις κι έγραφαν με το αίμα τους χρυσές σελίδες στη νεώτερη Ελληνική Ιστορία.

Αν λοιπόν, καταπιανόμαστε σ' αυτό το βιβλίο με την επιχείρηση στο Χάνι Καλλιθέας, είναι γιατί τούτο το επίτευγμα υπήρξε από την αρχή ως το τέλος ένα θαύμα σύλληψης κι εκτέλεσης.

Σαν τέτοιο επίτευγμα, καλοδουλεμένης και μεθοδικής σκέψης, με υποδειγματική εφαρμογή και λιονταρίσια παλικαριάν αντάμα, έχουμε χρέος εμείς που ζήσαμε στην εποχή των γεγονότων,

★ 1 Αναφερόμαστε στην περιοχή: Κόνιτσα - Ζαγόρι - Πωγώνι.

να το παραδώσουμε στους νεώτερους ατόφιο, όπως έγινε.

Πέρασαν 41 χρόνια από τότε· και ποτέ ως τα χθές η επίσημη Πολιτεία δεν αναγνώρισε αυτά τα γεγονότα, σαν να μην είχε δίκιο ο λαός που τα 'κανε, αλλά σα νά'ταν το δίκιο με το μέρος των ξένων που μας ρήμαξαν.

Ούτε στο σχολειό μας δίδαξε κανένας πως δίπλα στους Κολοκοτρωναίους, τους Μακρυγιάννηδες και τους Μαρκομποτοσαραίους έχουμε κι άλλους ήρωες αντάξιους εκείνων.

Η μετακατοχική εμφύλια και μετεμφύλια κατάσταση, έριξε βαριά σκιά στην περίλαμπρη ιστορία των κατοχικών χρόνων και οι «επίσημοι» ποτέ δεν είχαν την τόλμη να παραδεχτούν τα γεγονότα.

Επιτέλους όμως σήμερα, έστω κι αργά - γιατί οι πίο πολλοί αγωνιστές της εποχής εκείνης χάθηκαν - η επίσημη Πολιτεία αναγνώρισε το Νεοελληνικό Έπος της Εθν. Αντίστασης και η σπίθα που έκαιγε κάτω από τη στάχτη της σκόπιμης λησμονιάς, γίνεται φλόγα, γίνεται φάρος που θα φωτίζει αιώνια τις νέες γενιές και θα τις παραδειγματίζει.

Επειδή, όπως είπαμε και πιο πάνω, το επεισόδιο της Καλλιθέας ήταν ένα από τα πιο αριστοτεχνικά κατορθώματα της Εθν. Αντίστασης, επιβάλλεται να πάρει την πραγματική του θέση στην ιστορία μας.

Σ' ορισμένα περιοδικά ή βιβλία, έχουν αναφερθεί κι άλλοι στο γεγονός κατά καιρούς, αλλ'

όπως θα δει ο αναγνώστης, το βιβλίο τούτο έχει κάτι το διαφορετικό. Δεν είναι γραμμένο από ένα και μόνο συγγραφέα. Γράφεται από τους ίδιους τους θρυλικούς επιζώντες μπαρουτοκαπνισμένους μαχητές του '44, με την αφήγησή τους· ο καθένας χωριστά αφηγείται από το πόστο του, όσα είδε κι έπραξε ο ίδιος κι ότι παρατήρησε κοντά του.

Οι αγωνιστές αυτοί δεν είναι πολλοί σήμερα.

Ο χρόνος είναι αδυσώπητος και δεν περιμένει. Χάθηκε πολύς καιρός κι αυτή τη στιγμή το ρολόι του χρόνου χτυπάει δώδεκα παρά ένα λεπτό: ίσα που προλαβαίνουμε να κάνουμε κάτι.

Ο Μινώταυρος του χρόνου καταβρόχθισε τους περισσότερους αγωνιστές κι αυτοί οι λίγοι που ζουν είναι σκόρπιοι.

Χρειάστηκε αρκετός κόπος, να βρεθεί ο καθένας και να μας πει την ιστορία του. Έπειτα, στο διάβα της ζωής, σιγά σιγά η ανθρώπινη μνήμη αμβλύνεται. Γι αυτό καταβλήθηκε αρκετή προσπάθεια να μαζευτεί το υλικό και να διασταυρωθούν οι αφηγήσεις.

Έπρεπε, πρώτα πρώτα, να βρεθούν οι συναγωνιστές της «Ομάδας θανάτου».

Οι δέκα που έβαλαν «το κεφάλι τους στον τουρβά», όπως λέει ο λαός.

Αυτοί που εθελοντικά, όρμησαν σα σίφωνες στο γερμανικό οχυρό, αφηφώντας τη ζωή τους.

Απ' αυτούς ζωντανοί είναι σήμερα μόνο τέσσερις: Ο Χαρίσης Ζδράβος, Ο Χρήστος Χασιώτης, Ο Ν. Ντακουβάνος και ο Γιώργος Μόκας. Τους έξη

υπόλοιπους θα παρουσιάσουμε με τη βουβή φωτογραφία τους, αν υπάρχει κι αυτή ή με λίγα λόγια για τη ζωή τους.

Ευτυχώς ζει κι ο στρατηγός Γ. Καλλιανέσης, ο τότε διοικητής του 85 Συντάγματος του ΕΛΑΣ (Μεσίνης), εμπνευστής και συντονιστής του παράτολμου εγχειρήματος.

Ο σεβάσμιος γέρο - στρατηγός θα μας διηγηθεί τα συναρπαστικά γεγονότα, με τη λιτή στρατιωτική του γλώσσα, όπως τα θυμάται, σα συντονιστής της όλης επιχειρήσης.

Θεώρημα καλό να προστεθούν και οι αφηγήσεις μερικών άλλων συναγωνιστών που συνέβαλαν κι αυτοί μαζί μ' όλους τους άλλους στην κάλυψη της επιχείρησης, για να γίνει πιο ζωντανή και ντοκουμενταρισμένη η ιστορία μας.

Σκοπός τούτου του βιβλίου είναι:

Το αποθανάτισμα του αξιόλογου εγχειρήματος της Καλλιθέας, ώστε να μην ξεχαστεί τούτο στο πέρασμα του χρόνου, αλλ' αντίθετα να θυμίζει τους πατριωτικούς αγώνες των νέων Μακρομποτοσαραίων και να παραδειγματίζει τις μελλοντικές γενιές.

Άλλος σκοπός, που βγαίνει από τον πρώτο είναι: Να γίνει αιτία τούτη η αναφορά, για την τοποθέτηση στη θέση «Καλλιθέα», ενός μνημείου που να θυμίζει στους διερχόμενους διαβάτες τον αξεπέραστο ηρωισμό των Ελλήνων ανταρτών και

τη θυσία του ατρόμητου παλικαριού Λάζου Οικονόμου, που ήταν και ο μοναδικός νεκρός της μάχης.

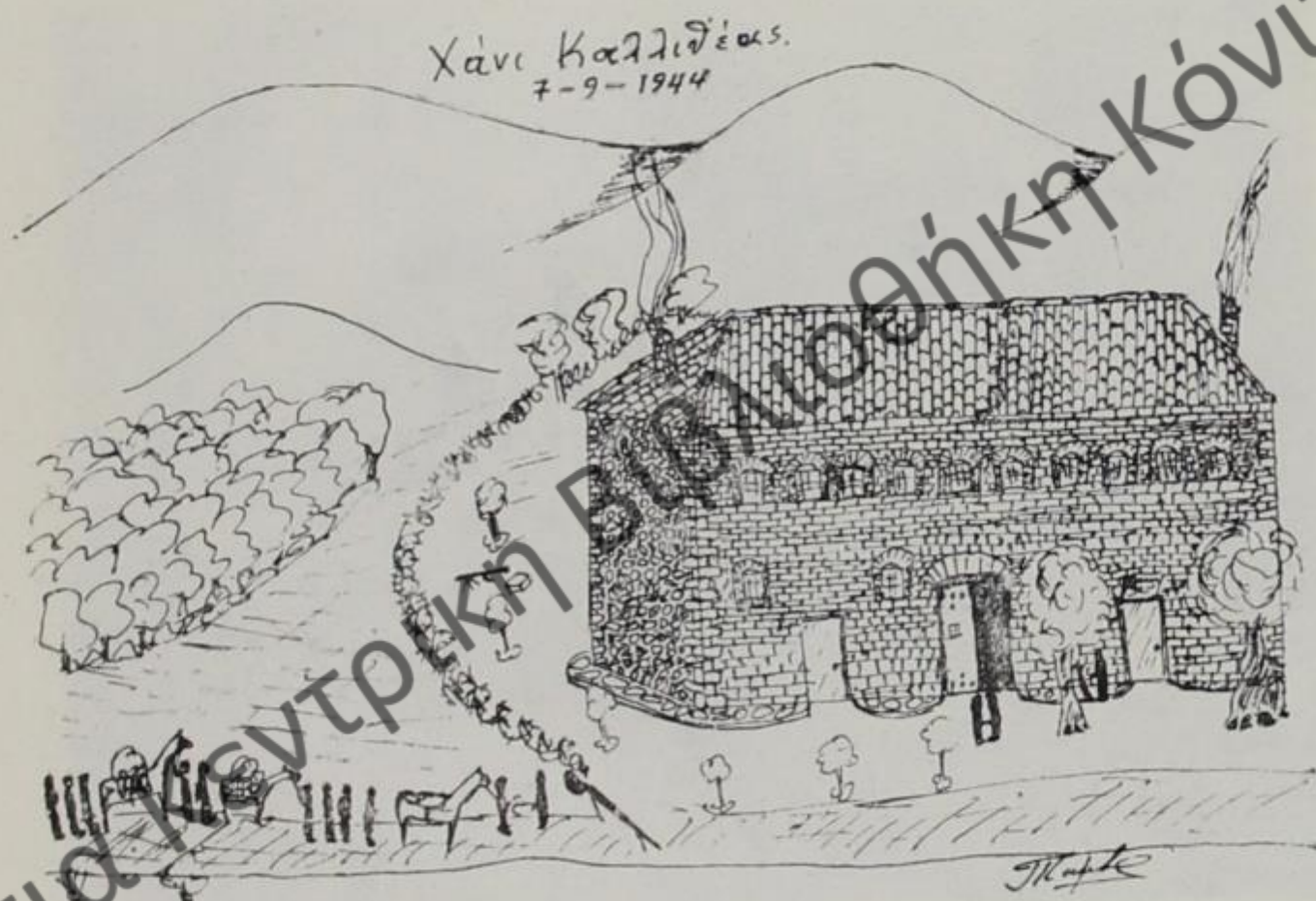
Στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στήθηκαν αναρίθμητα μνημεία και αναμνηστικές πλάκες για τους αγωνιστές της γερμανικής κατοχής. Εκεί, η αντίσταση στον κατακτητή ήταν μικρότερη από την ελληνική, καθώς και οι θυσίες αντίστοιχα μικρότερες κι εκείνες.

Όμως οι συμπατριώτες τους, τίμησαν τους ήρωές τους.

Καιρός είναι, λοιπόν, σαράντα χρόνια μετά τη συντριβή του ναζισμού, να στήσουμε κι εμείς ένα μνημείο στους δικούς μας ήρωες εκεί στην ιστορική θέση της Καλλιθέας.

Όταν γίνει αυτό το μνημείο, τότε θα ικανοποιηθεί και η επιθυμία των συναγωνιστών του Λάζου των συναγωνιστών του, που κουβάλησαν στους ώμους τους το νεκρό του σώμα και αυτοσχεδιάζοντας τραγούδησαν:

«...Στο Ζαγόρι όλοι πάνε
μα το Λάζο δεν ξεχνάνε».

Σκίτσο του 12χρονου μαθητή
Πανταζή Σωτ. Τουφίδη

δημόσια Κέντρα
Εθνική Κόνιτσα

Ο Χ. ΖΔΡΑΒΟΣ μ' ένα συναγωνιστή του
μεταφέρουν νεκρό από μάχη

(φωτ. Κ. Μπαλάφα)

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΟΙ ΔΙΓΕΝΗΔΕΣ

Ταχιά, ταχιά ξεκίνησαν οι δέκα
και μ' άρματα χτυπάνε τους ναζήδες.

Σαν το δρολάπι ορμάνε, σα θεριά,
σε μαρμαρένι' αλώνια Διγενήδες.

Κι είναι η μάχη φοβερή! Ο εχθρός,
μπρος στην ορμή λυγίζει συντριμμένος.

Μια ακόμα νίκη, μα και θλίψη, όντας
γέρνει νεκρός ο πιο αντρείωμένος.

Λάφυρα και νεκρό στους ώμους θέτουν
και στα βουνα γυρίζουν νικητήδες
με λύπης κλάμα και χαράς τραγούδι,
της λευτεριάς αντάρτες Διγενήδες.—

Το χάνι

Το ιστορικό χάνι Καλλιθέας ήταν χτισμένο στη δεξιάν άκρη της δημοσιάς που ενώνει τα Γιάννινα με την Κόνιτσα, στο 38 χιλιόμετρο.

Πέτρινο κτίριο, δίοροφο, με αυλή, υπόστεγο για ζώα, εστιατόριο στο ισόγειο και πέντε δωμάτια με σάλα, στο δεύτερο πάτωμα.

Στην προπολεμική εποχή που τα μέσα συγκοινωνίας ήταν λιγοστά κι αργοκίνητα — στην περιοχή της Ηπείρου τουλάχιστο — τα χάνια έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην καθημερινή ζωή των μετακινούμενων κατοίκων.

Εκεί ξεπέζευαν οι ταξιδιώτες να φάνε και να ξεαποστάσουν, ώστε να συνεχίσουν με νέο κουράγιο το επίπονο ταξίδι τους την άλλη μέρα, για τον προορισμό τους.

Σ' αυτό το χρόνο διαμονής και αναμονής οι περαστικοί, είχαν τον καιρό ν' ανταμώσουν τους γνωστούς τους, να γνωριστούν με άλλους που έδλεπαν για πρώτη φορά, ν' ανταλλάξουν νέα, να δημιουργήσουν φιλίες και να κάνουν ακόμα και προξενολογήματα, ή ανταλλαγές, ζώων μεταξύ τους...

Ήταν τόποι συνάντησης ανθρώπων με διάφορες συνήθειες, επαγγελματικές ενασχολήσεις, πολιτικές, ή θρησκευτικές πεποιθήσεις, και κοινωνικοταξικές διαφορές.

Για τους λόγους αυτούς, τα χάνια έπαιζαν ένα σπουδαίο κοινωνικό και πολιτιστικό ρόλο στη

ζωή των ανθρώπων σε παλιότερες εποχές.

Ένα τέτοιο χάνι ήταν και το χάνι Καλλιθέας ή χάνι του Ζωίδη, όπως λέγονταν αλλιώς, από τον κάτοχό του Γιάννη Ζωίδη απ' το χωριό Αρτσίστα.

Οι γερμανικές κατοχικές αρχές το επίταξαν και το μετέτρεψαν σε οχυρό, κλείνοντας τα παράθυρα και σκάβοντας χαρακώματα τριγύρω.

Συρματοπλέγματα, νάρκες, όλμοι, πολυβόλα με τέχνη διαταγμένα, το προστάτευαν από επίθεση ανταρτών.

Εκεί γίνονταν ο έλεγχος στους διερχόμενους από τη γερμανική φρουρά (πόστο μπλόκο).

Εκτός από το χάνι, οι Γερμανοί είχαν διάφορα φυλάκια σ' όλο το μήκος του δρόμου, από τα Γιάννινα μέχρι τ' αλβανικά σύνορα.

Τρία χιλιόμετρα, νότια, υπήρχε (στο Καλπάκι) αρκετή γερμανική δύναμη με άρματα μάχης κι αντιαεροπορικά πυροβόλα.

Στον Αι - Λιά Δολιανών, άλλο φυλάκιο. Στο 41ο χιλιόμετρο, κάτω από το χωριό Μαυροβούνι, είχαν εγκατεστημένο φυλάκιο με ομάδα που προστάτευε την ξύλινη γέφυρα, από πιθανή ανατίναξη. Στο 44ο χιλ. είχε την έδρα του λόχος Γερμανών (στη θέση «Μαλαγάρια») που φύλαγε τους δρόμους με ενέδρες κ.λ.π.

Οι φρουρές συνεχίζονταν (Δέμα, Μπουραζάβι) ως τα σύνορα.

Με το πυκνό αυτό δίκτυο των καλοοχυρωμένων φυλακίων, οι Γερμανοί εξασφάλιζαν τη ζωτικής σημασίας οδική επικοινωνία της Ηπείρου με την Ευρώπη.

Μέσα στο 1944 όμως, ο Άξονας επαιρνε την κάτω βόλτα. Οι σύμμαχοι τους έσφιγγαν από πάνω και οι αντάρτικες δυνάμεις Ελλάδας, Αλβανίας και Γιουγκοσλαβίας, είχαν περάσει στην αντεπίθεση.

Για να προστατέψουν τη μελλοντική τους υποχώρηση προς Αλβανία, είχαν ενισχύσει πιο πολύ τις φρουρές τους.

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι την εποχή της ελαστικής επίθεσης στην Καλλιθέα, οι Γερμανοί ήταν σε γενική επαγρύπνηση σ' όλο το μήκος του δρόμου.

Αυτό έκανε και την επιχείρηση ακόμα πιο δύσκολη — για να μην πούμε αδύνατη — αλλά και πολύ επικίνδυνη.

Όμως η δόση του 85 Συντάγματος τη σχεδίασε με μαεστρία, την τόλμησε αδίσταχτα και τα δέκα ψυχωμένα παλικάρια την εκτέλεσαν με απάραμιλλη τόλμη και απόλυτη επιτυχία.

μαρτυρίες
και
αφηγήσεις
αγωνιστών

δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Αφήγηση στρατηγού Γ. Καλιανέση

(Μεσήνη)

Επιχείρηση Καλλιθέας.

Το λεγόμενο χάνι Καλλιθέας ήταν διόροφο, πέτρινο κτίριο, πάνω στο δρόμο ΓΙΑΝΝΙΝΑ — ΚΑΛΠΑΚΙ — ΜΕΡΤΖΙΑΝΗ, στο 38ο χιλιόμ. από τα Γιάννινα.

Οι Γερμανοί, είχαν εγκαταστήσει εκεί, ισχυρό φυλάκιο με δύναμη διμοιρίας (40 άνδρες) ενισχυμένο με 2 όλμους ομαδικούς των 81 χιλ)τρων και 2 πολυβόλα.

Τα παράθυρα είχαν χτιστεί με λιθοδομή, αφήνοντας μικρές πολεμίστρες για τα όργανα πυρός.

Η άμυνα είχε ενισχυθεί στη δεξιά πλευρά του δρόμου, από Καλπάκι προς την πλευρά του χωριού Αρτσίστα, με διπλό συρματοπλέγμα και ανάμεσα στο συρματοπλέγμα, ναρκοπέδιο, που σε σχήμα ημικυκλίου με ακτίνα 50 - 60 μ. περιέβαλλε το φυλάκιο και κατέληγε με τα δυο του άκρα στο δημόσιο δρόμο.

Στο 35 χλμ. του δρόμου Γιάννινα — Μέρτζιανη, οι Γερμανοί κρατούσαν το Καλπάκι με τάγμα και πυροβολικό, ενώ στο 44χλμ. της ίδιας οδικής αρτηρίας, στη θέση «Μαλαγάρια» Βίγλας, με διλοχία.

Το φυλάκιο έτσι, εθεωρείτο απρόσβλητο και ήταν πραγματικά ικανό, σε περίπτωση προσβολής ν' αντιτάξει σοβαρή και αποτελεσματική άμυνα, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα να επέμβουν οι Γερμανικές δυνάμεις Καλπακιού ή Βίγλας.

Επί πλέον, οι Γερμανοί είχαν απαγορεύσει κάθε κίνηση τη νύχτα και μόνο την ημέρα, μετά την ανατολή του ήλιου, επέτρεπαν την κίνηση στο δημόσιο δρόμο.

Έτσι, η προσβολή και κατάληψη του φυλακίου, ήταν πολύ δύσκολη, ή επικίνδυνη και μπορούσε να καταλήξει όχι μόνο σε αποτυχία, αλλά και στην καταστροφή του τμήματος προσβολής, εφόσον η επιχείρηση δεν τελείωνε σ'ελάχιστο χρονικό διάστημα. . .

Η μόνη δυνατή περίπτωση επιτυχίας, ήταν η εξασφάλιση της μεταφοράς και της εκδήλωσης των πυρών του τμήματος προσβολής, μέσα στο χώρο του οχυρού, κεραυνοβόλα εξόντωση της φρουράς του και η ταχύτατη λαφυραγώγηση.

Επομένως η επιχείρηση έπρεπε να γίνει την ημέρα και να στηριχθεί απόλυτα στο στοιχείο του αιφνιδιασμού.

Σ' αυτήν την απόφαση κατέληξα, αφού αρκετές νύχτες με απασχόλησε το σχέδιο προσβολής του οχυρού της Καλλιθέας.

Τις παραμονές της επιχείρησης, παίρνοντας μαζί μου το δ)τή της διμοιρίας ανιχνευτών, συναγωνιστή Σπ. Πρωτοσύγγελο και το συν. Χαρίση Ζδράβο πήγαμε για αναγνώριση.

Αφού έγινε η αναγνώριση και η μελέτη του στόχου επιτόπου, καθορίστηκαν οι δυνάμεις προ-

σβολής και ο τρόπος ενέργειας για την κατάληψη του οχυρού και την εξόντωση της γερμανικής φρουράς.

Εκεί επιβεβαιώθηκε η δυνατότητα της προσβολής και της κατάληψης του οχυρού την ημέρα, με τη μεταφορά των πυρών μας και την αιφνιδιαστική και κεραυνοβόλα εκδήλωσή τους μέσα στο χώρο του εχθρού.

Στελέχη του 85 Συν)τος
ανιχνεύουν με τα κυάλια
τις κινήσεις των Γερμανών
στο Χάνι

Το σχέδιο της επιχείρησης ήταν πολύ τολμηρό και απαιτούσε υψηλό ηθικό των μαχητών και στελεχών, συνειδητή και σιδερένια πειθαρχία, ακρίβεια και αποφασιστικότητα στην εκτέλεση

της διαταγής, εμπιστοσύνη των μαχητών στους διοικητές τους, γερά νεύρα, μεγάλη ψυχραιμία και παλικάριά από τους εκτελεστές της επιχείρησης.

Σκοπός της επιχείρησης:

Η κατάληψη του οχυρού, η εξόντωση της γερμανικής φρουράς και η λαφυραγώγηση.

Ιδιαίτερα, το δ)τή του τάγματος ενδιέφεραν οι 2 ομαδικοί όλμοι των 81 χλμ. που διέθετε ο εχθρός.

Σχέδιο επιχείρησης:

1. Δύναμη δέκα επίλεκτων μαχητών, (μέσα σ' αυτούς και ένας Ιταλός) μ' επικεφαλής το σ. Χαρίση Ζδράβο. Θα είναι ντυμένοι βλάχικα (βλάχοι και βλαχοπούλες) και οπλισμένοι με ατομικά αυτόματα και χειροβομβίδες, κρυμμένα κάτω από τα βλάχικα ρούχα τους, με τρία ζώα φορτωμένα. Με την ανατολή του ήλιου θα βγουν από το δρόμο που έρχεται από Αρτσίστα, θα μπουν στο δημόσιο δρόμο και θα κινηθούν προς το οχυρό, δημιουργώντας την εντύπωση, ότι πηγαίνουν για δουλειές τους προς τα Γιάννινα.

Όταν η ομάδα φτάσει μπροστά στο κτίριο που γίνονταν ο έλεγχος των ντοκουμέντων, αστραπιαία θα πετάξουν τα βλάχικα ρούχα τους και θα κάνουν έφοδο μέσα στο φυλάκιο της γερμανικής φρουράς.

2. Άνδρες δύο ομάδων μάχης από τη διμοιρία ανιχνευτών, οπλισμένοι με ατομικά αυτόματα και χειροβομβίδες, μετά τα μεσάνυχτα, με πολύ μεγάλη προσοχή και χωρίς θόρυβο, θα συρ-

θούν και θα πλησιάσουν τις δυο άκρες του συρματοπλέγματος κοντά στο δημόσιο δρόμο.

Εκεί θα καλυφθούν στα πυκνά χαμόκλαδα που καλύπτουν το χώρο του οχυρού έξω από το συρματοπλέγμα και θα παραμείνουν ακίνητοι χωρίς κανένα σημείο ζωής.

Αποστολή των δυο ομάδων:

Κεραυνοβόλα έφοδος για την εξόντωση της γερμανικής φρουράς μαζί με την ομάδα των «βλάχων».

Στις ομάδες αυτές, ομαδάρχες οι ανθ)γοί της Σχολής Αξ)κών του ΕΛΑΣ Σ. Γιάννης Κοντοκάλης και Θανάσης Τζάνος.

Έτσι, αν η επιχείρηση είχε από την αρχή επιτυχία, σύμφωνα με το σχέδιο, εξασφαλιζονταν η ταυτόχρονη αιφνιδιαστική εκδήλωση των πυρών μας από τριάντα αυτόματα μέσα στο χωριό του οχυρού για την εξόντωση της γερμανικής φρουράς.

3. Μια διμοιρία πεζικού στη διάθεση του δ)τή του τάγματος, στο Σ.Δ. 150 μ. περίπου από το φυλάκιο, σε μια εδαφική προεξοχή.

4. Κάλυψη της επιχείρησης.

α) προς Καλπάκι δυο διμοιρίες πεζικού με ομάδα πολυβόλων και δ)τή τον έφεδρο υπ)γό Χρ. Πριμηκύρη.

β) Προς Κόνιτσα (στη θέση 'Αι - Χαράλαμπος, δυο διμοιρίες πεζικού με δ)τή το σ. Σπύρο Πρωτοσύγγελο.

Ήταν ενδεχόμενο, αν οι Γερμανοί έπαιρναν τη νύχτα μέτρα ασφάλειας με την εγκατάσταση

ενεδρών προς την πλευρά της Αρτσιόστας, η επιχείρηση ν' αποτύχει γιατί, οι ενέδρες αυτές θα σημείωναν τις νυχτερινές κινήσεις μας.

Οι Γερμανοί, τέτοια μέτρα δεν έπαιρναν, ίσως γιατί η οχύρωση και η διάταξη των δυνάμεών τους στην περιοχή, τους έδιναν τη βεβαιότητα της σίγουρης ασφάλειας.

Τα μόνα μέτρα που έπαιρναν, ήταν, ότι κοιμόνταν την ημέρα και ξαγρυπνούσαν τη νύχτα.

Για το καμουφλάρισμα της επιχείρησης θα δίνονταν θεατρική παράσταση με πατριωτικό θέμα, από τους μαχητές του ΙΙ)85 τάγματος και της ΕΠΟΝ του χωριού της Αρτσιόστας τις βραδινές ώρες, την παραμονή της επιχείρησης για να δικαιολογηθεί και η συγκέντρωση των βλάχικων κουστουμιών και η ανταρτοσύναξη.

Έτσι φτάσαμε στην παραμονή της επιχείρησης. . .

Τις απογευματινές ώρες της 6)9)44 στο χωριό Αρτσιόστα, όπου είχαν κινηθεί τα τμήματα του τάγματος που θα έπαιρναν μέρος στην επιχείρηση, πιάσαμε δυο αιχμάλωτους από τη φρουρά της Καλλιθέας που ήρθαν στο χωριό για πλιάτσικο.

Απ' αυτούς πήραμε συμπληρωματικές πληροφορίες. Έγινε διασταύρωση με τις πληροφορίες που είχαμε και επιβεβαιώθηκε η δυνατότητα για την επιτυχή έκβαση της επιχείρησης σύμφωνα με το σχέδιο ενέργειας.

Αφού δόθηκε η θεατρική παράσταση με μεγάλη επιτυχία, τα τμήματα κοντά στα μεσάνυχτα

κινήθηκαν για τις καθορισμένες θέσεις.

Με συγκίνηση αποχαιρέτησα τα τμήματα και τελευταία την ομάδα των βλάχων. Τους υπενθύμισα την σοβαρή και υπεύθυνη αποστολή τους και τους είπα ότι το Κόμμα, τους περιβάλλει με απόλυτη εμπιστοσύνη και τους εύχεται θερμά, πλήρη επιτυχία. Συγκινητικός ήταν και ο αποχωρισμός μου με το σ. Χαρίση Ζδράβο.

Αφού τον φίλησα, του είπα με μεγάλη συγκίνηση:

«Για το Κόμμα και για το Λαό».

Μετά, μαζί με τον Α' Γραμματέα της περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ σ. Βαγγέλη Δεμίρη και με μια διμοιρία πεζικού κινηθήκαμε αργά τη νύχτα για το Σ.Δ. (Σταθμό Διοίκησης).

Όλη τη νύχτα οι Γερμανοί ήταν ξυπνητοί και τις κουβέντες τους τις ακούγαμε καθαρά.

Το πρωί, αφού ο ήλιος σηκώθηκε πάνω από τον «Κασσιδιάρη», βγήκε στο δρόμο η ομάδα των βλάχων, εκατόν πενήντα μέτρα περίπου, από το φυλάκιο της Καλλιθέας.

Η ομάδα βάδιζε ήρεμα και σταθερά. Επικεφαλής ο. σ. Ζδράβος, καβάλα σ' ένα άλογο. Ακολουθούσαν τρία μουλάρια φορτωμένα και κοντά σ' αυτά, βάδιζαν άνδρες και γυναίκες με τις ρόκες τους γνέθοντας.

Τίποτε δεν έδινε την εντύπωση, ότι οι άνθρωποι αυτοί μπορούσε να είναι κάτι τι άλλο εκτός από ειρηνικούς κατοίκους της περιοχής που πήγαιναν για τις δουλειές τους.

Ο Γερμανός σκοπός, αφού κοίταξε για λίγο

την ομάδα, φώναζε το δ)τή του φυλακίου. Αυτός βγήκε από το κτίριο και με τα κυάλια κοίταξε προσεκτικά την ομάδα.

Μετά μπήκε μέσα στο κτίριο.

Ήταν μεγάλη η συγκίνηση που δοκιμάσαμε στο Σ.Δ. καθώς παρακολουθούσαμε τη σκηνή αυτή.

Εάν ο οπλισμός των μαχητών μας δεν ήταν μες στα ρούχα τους, εάν ένα κομμάτι κάνης ή λαβής αυτόματου φαινόταν, η ομάδα βάδιζε σε τέλεια εξόντωση.

Έδωσα διαταγή στη διμοιρία που είχα μαζί μου, να είναι έτοιμη για κάθε ενδεχόμενο και με μεγάλη προσοχή και αγωνία παρακολουθήσαμε την κίνηση των «βλάχων» προς το οχυρό καθώς και τις κινήσεις της φρουράς.

Τίποτε όμως δε φαινόταν, που να μας δημιουργεί ανησυχία.

Η ομάδα τελικά έφτασε μπροστά στο Γερμανό Σκοπό που τους ζήτησε τα «χαρτιά» (παπίερ).

Ο σ. Ζδράβος κάνει πως πάει να δείξει τα χαρτιά και καθώς πηδά από το άλογο, πυροβολεί αστραπιαία δυο φορές το Γερμανό Σκοπό, που προτού πέσει έβγαλε μια σπαραχτική κραυγή, στριφογυρίζοντας με τα χέρια ψηλά.

Το τί επακολούθησε αμέσως, είναι απεριγράφτο.

Οι βλάχοι και οι βλαχοπούλες, πετώντας τα βλάχικα ρούχα τους, έκαναν κεραυνοβόλα έφοδο μέσα στο χώρο του οχυρού.

Αμέσως, ακολούθησαν ορμητικά οι δυο ομάδες των αυτοματιστών, που βρίσκονταν όλη τη

νύχτα κρυμμένοι στις άκρες του συρματοπλέγματος· ενώθηκαν μαζί τους και μέσα σε λίγα λεπτά η φρουρά της Καλλιθέας, που υπέστη πλήρη αιφνιδιασμό, είχε υποκύψει με απώλειες 25 νεκρούς και 12 αιχμάλωτους.

Μαζί με το σ. Βαγγέλη Δεμίρη, μόλις εκδηλώθηκαν τα πυρά, τρέξαμε κοντά στα παλικάρια μας.

Η επιχείρηση έφτανε στο τέλος της· φορτώσαμε τα λάφυρα, ανάμεσα στα οποία και τους δυο ομαδικούς όλμους των 81 χλμ. με 220 βλήματα.

Μοναδική μας απώλεια 1 νεκρός, ο αείμνηστος σύντροφος Λάζος Οικονόμου από τη Στρατιανή (Κόνιτσας), που έπεσε κυνηγώντας το δ)τή της γερμανικής φρουράς και ένας ελαφρά τραυματισμένος, ο σ. Βαγγέλης Ντακουβάνος από το Κεράσοβο Κόνιτσας.²

Τον αλησμόνητο νεκρό μας τον πήραμε μαζί μας και τον θάψαμε στο πλάι του δρόμου που πάει στην Αρτσίστα.

Όταν πια περνούσαμε τον αυχένα για την Αρτσίστα, ακούγονταν ο θόρυβος από τα γερμανικά μηχανοκίνητα, που από το Καλπάκι έτρεχαν για την Καλλιθέα.

Όμως ήταν πολύ αργά για τους Γερμανούς επιδρομείς . . .

Η επιχείρηση της Καλλιθέας έκανε μεγάλη εντύπωση και στη γερμανική δ)ση. Όπως μάθα-

★ 2 Ο ηρωικός αυτός ελασίτης δολοφονήθηκε από συμμορίτες του μοναρχοφασιστικού παρακράτους, το Μάη του 1945.

με, μετά από λίγες μέρες, ο δ)τής της γερμανικής φρουράς Κόνιτσας κάλεσε τις δ)σεις των γερμανικών τμημάτων της περιοχής σε ειδική σύσκεψη και τους μίλησε για τις τολμηρές ενέργειες του ΕΛΑΣ.

Η επιχείρηση Καλλιθέας, ανέβασε ακόμα περισσότερο την εμπιστοσύνη και την αγάπη όλου του πληθυσμού της περιοχής προς τον ΕΛΑΣ.

Εκφράζοντας τη μεγάλη μου συμπάθεια και τη βαθιά μου εκτίμηση στον ηρωισμό και την αυτοθυσία των μαχητών του ΕΛΑΣ, που ντυμένοι βλάχικα έπαιζαν πρωτεύοντα και αποφασιστικό ρόλο στην εξόντωση της γερμανικής φρουράς και γενικά στην επιτυχία της επιχείρησης. Αφήνω στην ιστορία του λαϊκοαπελευθερωτικού μας αγώνα, ενάντια στους Γερμανούς επιδρομείς, τα ονόματά τους.

- 1) Ζδράβος Χαρίσης. Αρχηγός της Ομάδας
- 2) Αναστασίου Νάκος
- 3) Μόκας Γιώργος
- 4) Ντακουβάνος Βαγγέλης
- 5) Οικονόμου Λάζος
- 6) Τσιάρας Κώστας
- 7) Σπύρου Αποστόλης
- 8) Χασιώτης Χρήστος
- 9) Βίκτωρ Πετατσιόι; (Ιταλός) ★3
- 10) Νικ. Ντακουβάνος.

Νοέμβρης 1983

Γ. Καλλιανέσης (Μεσίνης)

- ★ 3 Εκτός από το Βίκτορα της ομάδας θανάτου, έλαβε μέρος στην επιχείρηση κι άλλος αντιφασίστας Ιταλός, ο Δαμιάνο, σε μια από τις δυο ομάδες ανιχνευτών.

Ο Χαρίσης Ζδράβος

Στις αρχές Σεπτέμβρη 1944, η διοίκηση του 85 Συντάγματος, αποφάσισε να χτυπήσει το οχυρωμένο χάνι Καλλιθέας.

Εμένα μου ανατέθηκε να εξουδετερώσω το Σκοπό, με μια ομάδα αποφασισμένων παλικαριών και να αιφνιδιάσουμε τους Γερμανούς του φυλάκιου.

Με το δ)τή Μεσίνη και το Σπ. Πρωτοσύγγελο κάναμε αναγνώριση από τα γύρω υψώματα τις παραμονές της επιχείρησης.

Μείναμε άγρυπνοι από το θράδι ως το πρωί παρατηρώντας τις κινήσεις των εχθρών που ξαγρυπνούσαν.

Οι Γερμανοί για να αποφύγουν τους συμμαχικούς βομβαρδισμούς δεν έκαναν μεγάλες μετακινήσεις την ημέρα.

Οι φάλαγγες των αυτοκινήτων κυκλοφορούσαν προς την Αλβανία κατά τη νύχτα και στο φυλάκιο (όπως και στ' άλλα φυλάκια κατά μήκος του δρόμου) παρέμειναν ξάγρυπνοι για να τις προστατέψουν. Το πρωί πήγαιναν μες στο χάνι για ύπνο, αφήνοντας δυό Σκοπούς στο δρόμο για να ελέγχουν την κίνηση κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Έτσι, αποφασίστηκε να γίνει το χτύπημα πρωί, μόλις θα φώτιζαν οι ακτίνες του ήλιου, τις κορφές του βουνού Κασιδιάρη. . .

Για εύκολο και ανυποψίαστο πλησίασμα του Σκοπού θα πηγαίναμε ντυμένοι βλάχικα.

Την παραμονή της επιχείρησης, λοιπόν, συγ-

κεντρωθήκαμε στην Αρτσιόστα' κι αφού διάλεξα εν-
νιά συντρόφους - ένας από τους οποίους ήταν
Ιταλός - ξεκινήσαμε μαζί με άλλα τμήματα του
85 Συντάγματος για την αποστολή μας. Οι σύν-
τροφοί της ομάδας ήταν όλοι ψυχωμένα παιδιά
κι αποφασισμένα για όλα, ακόμα και για το θά-
νατο. . .

Ντυμένοι με τα βλάχικα φτάσαμε τα μεσάνυχ-
τα στα μεσοβουνιώτικα αμπέλια, όπου λουφάζα-
με για ύπνο.

Όμως από την υπερένταση δεν μας κολλούσε
ύπνος. Λαγσκοιμόμασταν ώσπου να ξημερώσει.

Μόλις έκρουσε ο ήλιος στον Κασιδιάρη (ό-
πως ήταν το σύνθημα) φορτώσαμε, στα ζώα που
κουβαλούσαμε μαζί μας, άχυρα, τενεκέδια, κά-
πες και άλλα βλάχικα είδη και πήραμε ίσια το δη-
μόσιο δρόμο που οδηγεί στην Καλλιθέα.

Οι μισοί άνδρες φορούσαν γυναικεία και οι
άλλοι μισοί ανδρικά σαρακατσάνικα ρούχα.

Εγώ ήμουν ντυμένος γερο τσέλιγκας, με μια
ψεύτικη καμπούρα και πήγαινα καβάλα σ' ένα
άλογο.

Κοίταξα τα παιδιά καθώς βαδίζαμε. . . και μου
φαίνονταν σα να παίζαμε θέατρο. Η αφεντιά μου,
ίδιος γερο Σαρακατσάνος, στ' άλογο. Πίσω ακο-
λουθούσαν οι άλλοι με μαντήλες στο κεφάλι, ρό-
κες με τολούπες μαλλί - τάχα πως έγινεθαν -
τουρβάδες στον ώμο' ίδιο θέατρο.

Και μέσα σ' αυτό το μασκάρωμα, κρυμμένα
τα όπλα μας (αυτόματα, μαχαίρια, χειροβομβίδες).

Δεν αργήσαμε και πολύ* και να στη στροφή,

Ο ΧΑΡΙΣΗΣ ΖΔΡΑΒΟΣ

(φωτ. Κ. Μπαλάφα)

αντικρύσαμε το Γερμανό Σκοπό μπροστά από το φυλάκιο, (εκεί που ήταν το παλιό εικόνισμα).

Πέρα στο χάνι γυρόφερναν 5 - 6 Γερμανοί ή Ιταλοί· κάτι έκαναν, μα δε διακρίναμε καλά. Μετά αποδείχτηκε πως έγδερναν μια προβατίνα για το συσίτιο της ημέρας.

Όταν μας είδε ο σκοπός, κάτι φώναξε και ένας αξιωματικός βγήκε και με τα κυάλια αγνά-ντεψε προς το μέρος μας.

Εκείνη τη στιγμή μας έλουσε κρύος ιδρώτας, που λένε. Αν παρατηρούσε κάτι το ύπρητο ο Γερμανός, δεν τόχε σε τίποτε να δώσει το σύνθημα «πυρ» και να μας θερίσουν με τα μυδράλλια χωρίς να προλάβουμε να πλησιάσουμε το σκοπό.

Αυτό θα ήταν φοβερή αποτυχία μας.

Στα κλεφτά λοξοκοίταξα για μια στιγμή τους συντρόφους μου. Όλοι φαίνονταν αποφασιστικοί. Δεν έδειχνε κανένας να κιοτεύει. Απάνω τους και ότι γίνει, ψιθύρισα και συνεχίσαμε αργά και σταθερά την πορεία μας προς τη σκοπιά σα να μη συνέβαινε τίποτα.

Πλησιάσαμε το σκοπό: Αλτ, προστάζει ο Γερμανός, «παπίερ».

Τζιαννίνα, Ερυθρό Σταυρό, του απαντώ εγώ και δε θυμάμαι τι άλλο μού'ρθε κείνη τη στιγμή.

Στο σημείο αυτό πρέπει να πω ότι το σχέδιο πρόβλεπε την εξόντωση του Γερμανού Σκοπού με μαχαίρι, ώστε να μην ακουστούν πυροβολισμοί και ειδοποιηθούν οι άλλοι Γερμανοί που βρίσκονταν μέσα στο χάνι. Βλέποντας όμως έξω στην αυλή στρατιώτες, αυτό μας ξάφνιασε και στα λί-

γα λεπτά που κάναμε ώσπου να φτάσουμε στο Σκοπό, αποφάσισα να δράσω με πιστόλι.

Έτσι όταν σίμωσα το Σκοπό, κάνω πως βγάζω την άδεια κι αδράχνω σβέλτα το πιστόλι απ' τον κόρφο· πυροβολώ κατακέφαλα το Γερμανό και ταυτόχρονα ρίχνομαι κατά πάνω του από το άλογο. Πυροβολώ κι άλλη μια φορά ενώ οι σύντροφοι τρέχουν προς το φυλάκιο. Θερίζουμε τον άλλο Σκοπό κι αυτούς που στέκονταν στην αυλή.

Εκείνες τις στιγμές γίνονταν χάλασμός. Ριπές από τ' αυτόματα γάζωναν το χάνι κι από τον πάνω όροφο οι Γερμνοί έριχναν χειροβομβίδες.

Σε μια στιγμή βλέπουμε τ' αθάνατο παλικάρι, το Λάζο να παλεύει μ' ένα Γερμανό. Σκοτώνουμε το Γερμανό, κι ο Λάζος ορμάει να μπει στο χάνι. Μια ριπή από το υπόγειο τον ρίχνει νεκρό. Πιο πέρα άλλος λεβέντης, ο Ντακουβάνος τραυματίζεται από ριπή στο πόδι. Τότε ακούω δίπλα μου τον Ιταλό Βίκτωρα να φωνάζει.

—Αθάντι σάλτο. . . Πηδάμε ν' αποφύγουμε τις ριπές από κάτω και μπαίνουμε στο χάνι.

Ένας Γερμανός, ξαπλωμένος στο διάδρομο του πάνω πατώματος, έριχνε με το μυδράλλιο.

Δεν μπορούσαμε να σηκώσουμε κεφάλι στη σκάλα. Τότε σηκώνει ο Βίκτωρ το στεν ψηλά από το κεφάλι του και συρτά στον τοίχο· παίρνει την ευθεία και ρίχνει τρεις σφαίρες. Αυτό ήταν. Ο Γερμανός σταμάτησε να ρίχνει τον σιγούρεψε για καλά ο Βίκτωρας.

Έγιναν όλα τόσο γρήγορα, που είναι αδύνατο, η μνήμη να κρατήσει όλες τις λεπτομέρειες. Βγήκα έξω.

Ήρθαν πολλοί συναγωνιστές και πρώτος και καλύτερος ο διοικητής Μεσίνης.

Όλοι δουλέψαμε γρήγορα, σαν τα μυρμήγκια.

Άλλοι φόρτωσαν όπλα και πυρομαχικά στα ζώα, άλλοι πήραν στους ώμους κάθε χρήσιμο πράγμα που βρήκαν και απομακρύνθηκαν.

Η επιχείρηση πέτυχε.

Όμως μια βαριά πλάκα μας βαραίνει την καρδιά. Είναι ο καημός μας για το παλικάρι που χάσαμε.

Κουβαλάμε στην πλάτη τον ήρωα και στην Αγία Παρασκευή τον θάψαμε βιαστικά. Εκεί ακούσαμε και τις πρώτες ομοβροντίες από τα γερμανικά κανόνια που 'βαζαν στο . . . γάμο του Καραγκιόζη.

Τα πουλιά είχαν πετάξει. . .

Ο Χρήστος Χασιώτης

Το καλοκαίρι του 1944, από Ιταλούς αιχμάλωτους, η διοίκησή μας πήρε διάφορες πληροφορίες για το γερμανοφρουρούμενο χάνι Καλλιθέας.

Επειδή όμως ο διοικητής ήθελε να μάθει περισσότερες και σίγουρες πληροφορίες για το χάνι, μα και να τις διασταυρώσει κι όλας, μου ανάθεσε στις αρχές Σεπτέμβρη να πάω για μια αναγνώριση στην Καλλιθέα.

Πήγα μαζί μ' έναν Ιταλό που είχε φύγει προ καιρού από το φυλάκιο και πολεμούσε μαζί μας τους Γερμανούς.

Τρία ολόκληρα μερόνυχτα κυκλοφορούσαμε μες στα πουρνάρια, σημειώνοντας τις κινήσεις και τις θέσεις του εχθρού.

Έκανα κι ένα πρόχειρο σχεδιάγραμμα και κατόπιν πήγαμε στη διοίκηση κι αναφέραμε λεπτομερώς, ό,τι είδαμε κι ακούσαμε.

Ο δ)τής με το επιτελείο, συγκεντρώνοντας όλες τις πληροφορίες, συμπέρανε πως το φυλάκιο μπορούσε να χτυπηθεί μόνο με στρατήγημα και όχι μετωπικά.

Έτσι, αποφασίστηκε να γίνει το χτύπημα από αντάρτες μεταμφιεσμένους με βλάχικα ρούχα.

Βρήκαμε μερικές σαρακατσάνικες φορεσιές και δυο λόχοι του Συντάγματός μας κατεβήκαμε στις 6 Σεπτέμβρη στην Αρτσίστα. Εγώ ήμουν τότε στο λόχο διοίκησης.

Στην Αρτσίστα, συγκεντρωθήκαμε στο σπίτι

του Ζώνη ή του Δεμίρη - δε θυμάμαι καλά - όπου αποφασίστηκε ποιοί θα συμμετάσχουν στην ομάδα θανάτου.

Προσφέρθηκα κι εγώ να συμμετάσχω και ντύθηκα Σαρακατσάνα. Φόρεσα τη γυναικεία στολή (φούστα, μαντήλι κλπ.) και στα χέρια μου κρατούσα μια ρόκα για να κάνω πως γνέθω.

Στο ζώο που έσερνα, κρέμασα ένα βλάχικο σακούλι και μέσα σ' αυτό έβαλα το αυτόματο με μερικές γεμιστήρες.

Στα ζώα, εκτός από το πρώτο που μετέφερε το Ζδράβο σα γεροτσέλιγκα ντυμένο, είχαμε φορτώσει χορτάρι, τενεκέδια λαδιού και ότι άλλο μπορεί να κουβαλήσει ένας Σαρακατσάνος που κατεβαίνει από τα βουνά προς τη θάλασσα, στα χειμαδιά.

Νυχτιάτικα φτάσαμε στα μεσοβουινιώτικα αμπέλια, όπου ξαπλώσαμε όπως όπως να λαγοκοιμηθούμε μέχρι να ξημερώσει.

Στην ομάδα είμασταν δέκα μαζί με έναν Ιταλό. Κάποιος είπε ότι τ' αμπέλια έχουν απρύγητα σταφύλια. Τότε ο Λάζος με τον Ιταλό πήγαν και γέμισαν δυο σακίδια.

Ύπνος δε μας κολλούσε· ο νους μας κλωθογύριζε στο χάνι. . .

Μόλις ξημέρωσε, ξεκινήσαμε σύμφωνα με το σχέδιο, περπατώντας πάνω στον αμαξωτό δρόμο φανερά προς το Γερμανό Σκοπό.

Όταν πλησιάσαμε γύρω στα 150 μέτρα από το φυλάκιο κι ενώ περιμέναμε να δούμε μόνο το

Σκοπό, μας ξάφνιασε το αντίκρουσμα 5 - 6 Γερμανών που ήταν έξω από το κτίριο.

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΣΙΩΤΗΣ

Ένα από τα παλικάρια
της ομάδας θανάτου

Για μια στιγμή παγώσαμε, αλλά χωρίς να δεί-
ξουμε καμιά ταραχή, μ' ένα κοίταγμα, αποφασίσα-

με τη συνέχιση της πορείας, σα να μη συνέβαινε τίποτα.

(Όπως αποδείχτηκε αργότερα αυτοί που ήταν έξω έγδερναν μια προβατίνα).

Πλησιάσαμε το σκοπό κι αυτός μας ζήτησε άδεια. Τότε κατέβηκε ο Ζδράβος από τ' άλογο κι αστραπιαία έβγαλε το πιστόλι και πυροβόλησε δυο φορές το Γερμανό, χωρίς να προλάβει εκείνος ν' αντιδράσει.

Αμέσως αρπάξαμε από τα σακούλια τ' αυτόματα και χυμήξαμε σβέλτα προς το φυλάκιο θερίζοντας τους Γερμανούς που ήταν όρθιοι απ' έξω.

—Ζύγωσα στην πόρτα κι έριξα μια ριπή στη σκάλα. Οι Γερμανοί, άλλοι ήταν κάτω στο ισόγειο κι άλλοι στο πάνω πάτωμα.

Έγινε πανδαιμόνιο. Οι δικοί μας για να υποστηρίξουν εμάς, έβαζαν πυρά στον πάνω όροφο από τον κοντινό λοφίσκο.

Ο εχθρός έριχνε από πάνω κι από κάτω.

Από τα πάνω παράθυρα, μας πετούσαν χειροβομβίδες, αλλά δεν έσκαγαν όλες.

Χαλούσε ο κόσμος από τα πυρά και τις εκρήξεις. Μ' έναν Ιταλό ξαναπήγα στην πόρτα και ρίξαμε μερικές ριπές προς τα δωμάτια. Ο Ιταλός φώναζε στους μέσα συμπατριώτες του να παραδοθούν και βγήκαν κάμποσοι με τα χέρια ψηλά.

Στο μεταξύ άλλοι συναγωνιστές είχαν φορτώσει κι όλας τους όλμους και τους κουβαλούσαν. Από το ισόγειο εξακολουθούσαν τα εχθρικά πυρά. Ρίχναμε κι εμείς.

Σε κάποια στιγμή βλέπω δίπλα μου το Λάζο που ετοιμάζονταν να μπει στο χάνι. Μια ριπή τον ρίχνει νεκρό. Τον πλησίασα. πήρα δυο γεμιστήρες γιατί μου 'χαν τελειώσει οι σφαίρες και συνεχίσα να ρίχνω. Μια χειροβομβίδα σκάει πιο πέρα και τραυματίζεται στο πρόσωπο ο Μόκας. . .

'Ολ' αυτά, βέβαια, έγιναν μέσα σε λίγα λεπτά, μπορεί και σε 5 - 6 λεπτά, που να καταλάβεις το πέρασμα του χρόνου μέσα στην μάχη την αντάρα.

Ενώ ακόμα συνεχίζονταν τα πυρά έφτασε κοντά μας ο Μεσίνης.

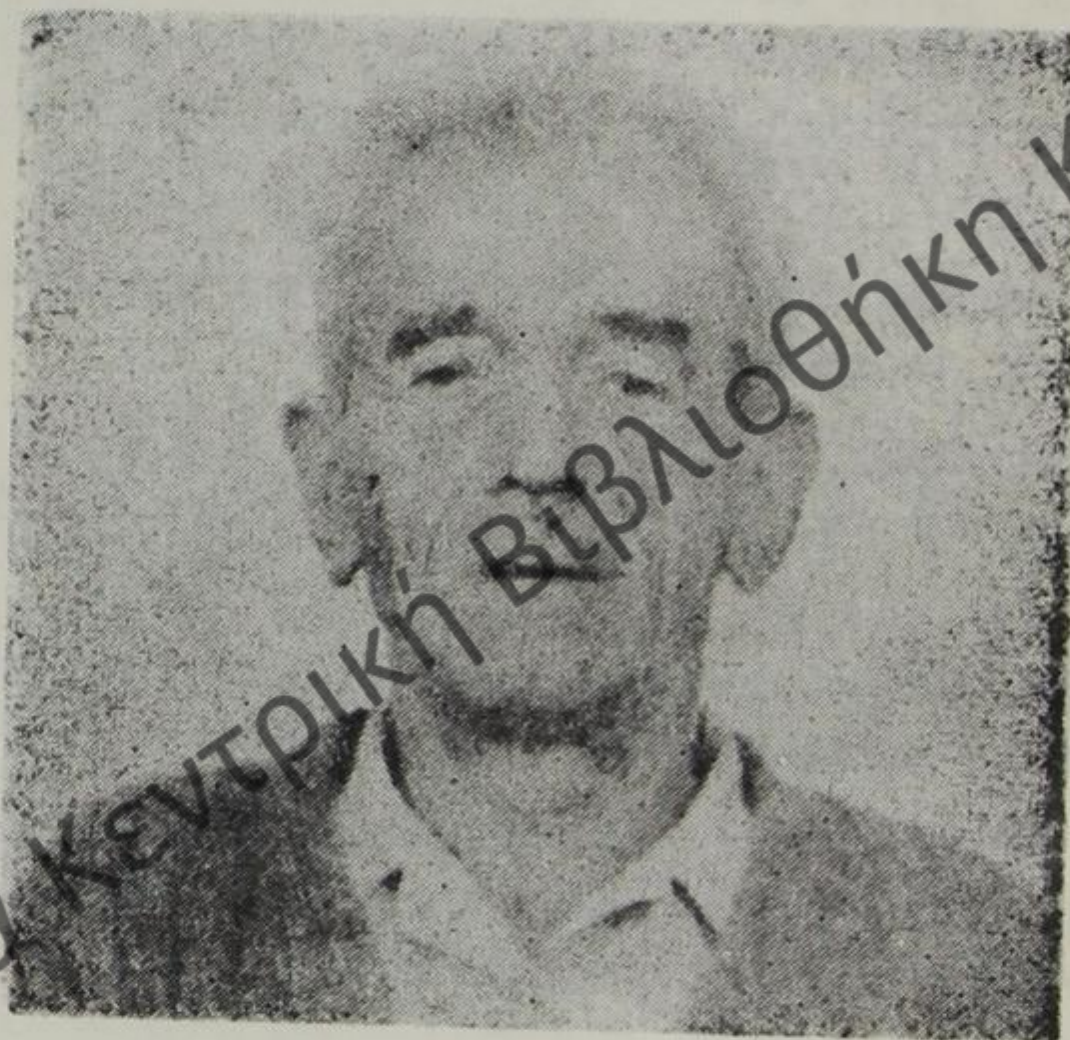
Μαζέψαμε στα γρήγορα όλα τα λάφυρα και φύγαμε για την Αρτσιότα μαζί με τους αιχμάλωτους.

Στο δρόμο θυμήθηκα πως φορούσα τη σαρακατσάνικη φούστα ακόμα.

Την έβγαλα και τότε είδα πως είχε κάμποσες τρύπες από τις γερμανικές σφαίρες. Ευτυχώς που είχαν τρυπήσει μόνο τη φούστα! . . .

Ο Γιώργος Μόκας

Το καλοκαίρι του 1944 ο λόχος μου χτύπησε τους Γερμανούς, που έρχονταν από το Φλαμπουράρι, στη Δόλιανη.

Ο Συναγωνιστής
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΚΑΣ
ένας από τους 10
που τραυματίστηκε

Αμέσως μετά τη μάχη, μας έδωσε εντολή ο διοικητής να πάμε στο Μονοδέντρι.

Φτάσαμε εκεί νηστικοί και ταλαιπωρημένοι

και θυμάμαι πως μας έδωσαν από ένα κομμάτι μπομπότα να φάμε.

Απ' εκεί φύγαμε για την Αρτσιόστα όπου μας είπαν πως θα χτυπήσουμε το φυλάκιο της Καλλιθέας.

Έλαβα μέρος με την ομάδα των δέκα που όρμησε στο φυλάκιο. Εγώ και 3-4 άλλοι σύντροφοι είχαμε ντυθεί βλάχικα γυναικεία ρούχα.

Κρατούσα στη μασχάλη μου μια ρόκα ενώ από την άλλη μεριά είχα κρεμασμένο ένα στάγερ (αυτόματο) στον ώμο.

Το αυτόματο ήταν κρυμμένο σ' ένα σακκούλι να μη φαίνεται.

Με το σκοτωμό του Γερμανού από το Ζδράβο, έτρεξα μαζί με τους άλλους και εξουδετερώσαμε το φυλάκιο.

Στην επιχείρηση τραυματίστηκα ελαφρά από χειροβομβίδα. . .

Ο Ν. Ντακουβάνος

. . . Ξεκινήσαμε από το Σκαμνέλι και φτάσαμε στην Αρτσιόστα. Εκεί, με την ομάδα που θ'άκανε την έφοδο, ντύθηκα κι εγώ βλάχος και βαδίσαμε νύχτα για την Καλλιθέα. Κοιμήθηκα δίπλα δίπλα με το Λάζο, κοντά σε κάτι αμπέλια και το πρωί χτυπήσαμε το φυλάκιο με τα γνωστά αποτελέσματα. . .

Ο ανδ)γός Αλέκος Γκότηος

(Σκουφάς)

. . . Σ' ένα δωμάτιο, στο χωριό Αρταίστα, ο δ)τής συγκέντρωσε όλους τους αξιωματικούς και μας ανάπτυξε το σχέδιο για την επιχείρηση της Καλλιθέας.

Στο τέλος όρισε στον καθένα τον τομέα δράσης και τα καθήκοντά του.

Απευθυνόμενος σε μένα είπε:

—Εσύ Σκουφά, θα πας με τη διμοιρία σου στον 'Αι Χαράλαμπο Μεσοβουνίου να προστατέψετε τα πλευρά από τη μεριά της Βίγλας, χωρίς να καθήσετε πολύ μετά την επιχείρηση.

Μόλις δείτε την πράσινη φωτοβολίδα να φύγετε αμέσως προς τις βάσεις μας. . .

'Όλα έγιναν σύμφωνα με το σχέδιο' εμείς παρακολουθήσαμε από το βουναλάκι με κομμένη ανάσα τα γεγονότα, συναλλάζοντας τα κιάλια μεταξύ μας.

'Επειτα περιμέναμε την πράσινη φωτοβολίδα, αλλ' εκείνη πάνω στον ενθουσιασμό τους τη λησμόνησαν.

Αφού είδαμε ότι όλοι είχαν φύγει, φύγαμε κι εμείς για το Σκαμνέλι, όπου σε μεγάλη συγκέντρωση έγινε η κριτική της επιχείρησης.

Ο ελασίτης ανθ)γός

ΑΛΕΚΟΣ ΓΚΟΤΖΟΣ (Σκουφάς)

Θύμιος Παπασπύρου

νυν παπα - Θύμιος
γεννημένος το 1918
στην Αετόπετρα
Κόνιτσας

. . . Με το λόχο Αναγνωστάκη έλαβα μέρος σε πολλές συγκρούσεις με τους Γερμανούς.

Δε θα λησμονήσω ποτέ την αρπαγή των μουλαριών στις Πολιτσιές Μετσόβου και την έφοδο στο χάνι Καλλιθέας.

Ήμουν σε μια από τις ομάδες ακροβολιστών που ορμήσαμε μόλις η ομάδα θανάτου εξουδετέρωσε το Γερμανό φρουρό.

Το τι έγινε τότε είναι γνωστό. Εγώ θα πω πως όλοι, εκείνη τη στιγμή έδειξαν μεγάλο ηρωισμό και ο μακαρίτης Λάζος πióτερο απ' όλους. . .

Ο Δημ. Σταυρίδης

από Ελεύθερο Κόνιτσας

Στην επιχείρηση Καλλιθέας ήμουν στην πλαγιοφυλακή με τον, ομαδάρχη μου Νεοπτ. Μήτσικα και τον ανθ)γό Λάζο Κωσταντινίδη. Τρακόσια μέτρα από το φυλάκιο παρακολουθήσαμε τη σύντομη, αλλά νικηφόρα μάχη και ανηφόρισα μαζί με τον Πρωτοσύγγελο για Άρτσιστα όταν έφυγαν και όλοι οι άλλοι.

Θυμάμαι κάποιον Ιταλό 'Αντζελο που συνόδευε τους Γερμανούς αιχμάλωτους στο δρόμο ενώ έσκαγαν εδώ και εκεί αραιά τα βλήματα από τα εχθρικά κανόνια του Καλπακίου. . .

Αντώνης Αντωνίου

Ο μαχητής του ΕΛΑΣ

(από Μάζι Κόνιτσας)

. . . Η διμοιρία μου, (από το λόχο Κοπανέλη) αναπτύχθηκε στα υψώματα του 'Αι Χαράλαμπου τα χαράματα της 7 - 9 - 44 για να καλύψει την επιχείρηση από τα βόρεια. Ο Λάζος που έλαβε μέρος στην επίθεση με την ομάδα θανάτου και σκοτώθηκε σ' αυτήν ήταν ομαδάρχης μου . . .

Φύγαμε τελευταίοι από τις θέσεις μας, όταν οι δυμάμεις επίθεσης τέλειωσαν την αποστολή τους και ανηφόριζαν για τα Ζαγόρια.

Ο Θανάσης Τζάνος

(Βελισάριος)

Ήμουν στον 1ο λόχο με διοικητή το Λάμπρο Βλάχο. Πήρα εντολή να βοηθήσω με μια ομάδα στην επιχείρηση της Καλλιθέας. Ορμήσαμε αμέσως μόλις εξοντώθηκε ο Γερμανός φρουρός και απεσυνδέσαμε τους όλμους. Είχα μαζί μου ένα δυναμιτιστή και προσπαθήσαμε ν' ανατινάξουμε το Χάνι, μετά την επιχείρηση αλλά δεν δούλεψαν καλά τα φυτίλια και αποτύχαμε.

Μόλις άρχισαν οι οβίδες να σκάνε γύρω μας, αποχωρήσαμε με τους τελευταίους προς το Ζαγόρι. . .

Ο Μήτσος Τζόκας

Ήμουν στην πλαγιοφυλακή από την πλευρά της Κόνιτσας. Παρακολούθησα με προσοχή και αγωνία τη μάχη και περιμέναμε με το χέρι στη σκανδάλη να κινηθούν οι Γερμανοί από την πλευρά της Βίγλας για να τους ανατρέψουμε. Αλλά δεν πρόφτασαν να κινηθούν, γιατί η Ομάδα θανάτου ξέκανε γρήγορα τη φρουρά . . .

ΜΗΤΣΟΣ ΤΖΟΚΑΣ

**Ο Αγωνιστής γιατρός
Κώστας Παππάς
επικεφαλής της Υγειονομικής
υπηρεσίας, αφηγείται**

Στην υγειονομική υπηρεσία του 2/85 ταγ)τος του ΕΛΑΣ που ήμουν επικεφαλής σα γιατρός είχα αναρρωτήριο στο Μονοδέντρι με δυο νοσοκόμους και στην επιχείρηση της Καλλιθέας είχα μαζί μου και τους δυο νοσοκόμους.

Ο ένας, γερός αγωνιστής και θαρραλέος μαχητής ήταν ο Βαγγέλης Τσιαλογιάννης (θαρρώ από την Καστάνιανη Κόνιτσας). Του άλλου δεν θυμάμαι τ' όνομά του.

Την παραμονή του εγχειρήματος μετακινηθήκαμε προς άγνωστη κατεύθυνση. Κανένας δεν ήξερε για πού, εκτός από τον υπεύθυνο στρατιωτικό δ)τή Μεσήνη, το Σπύρο Πρωτοσύγγελο, και το Χ. Ζδράβο που ορίστηκε αρχηγός της ομάδας θανάτου.

Εμείς ξέραμε ότι πάμε για επιχειρήσεις κατά των Γερμανών.

Φτάσαμε βραδάκι στο χωριό Αρίστη όπου το απόγευμα της αυτής ημέρας είχε δοθεί θεατρική παράσταση σε συνεργασία με την ΕΠΟΝ του χωριού και τον ΕΛΑΣ, με μεγάλη επιτυχία.

Η παράσταση έγινε σκόπιμα για να δικαιολογηθεί η παρουσία του ΕΛΑΣ στο χωριό καθώς και

να οικονομηθούν οι σαρακατσάνικες στολές για την ομάδα χωρίς να υποπτευθεί κανένας σχετικά με την επικείμενη επιχείρηση από τυχόν καταδότη των κατακτητών.

Από κεί μόλις νύχτωσε καλά, κατευθυνθήκαμε το κάθε τμήμα προς την ορισμένη θέση του. Τότε μας είπαν προς τα πού και γιατί πάμε. Κι έγιναν όλα με τάξη και ησυχία.

Ξημερώσαμε πίσω από ένα ύψωμα, απέναντι ακριβώς από το χωριό Μεσοβούνι προς Καλλιθέα εγώ με μια μικρή ομάδα υγειονομική.

Ήξερα πως εκεί κατά τις 7 ή 7 και 10' το πρωί, την ώρα ακριβώς που θα έκρουε ο ήλιος στον Κασσιδιάρη, θα γίνονταν η επίθεση.

Όλα έγιναν σε λίγα λεπτά και μας ήρθε σύνδεσμος που μας ανέφερε ότι τελειώσαμε και έπρεπε να φύγουμε. Τότε είδα που μετέφερναν και το Λάζο Οικονόμου νεκρό. Ήταν ένα θέαμα δραματικό και ιλαρό με τους Ιταλούς αιχμαλώτους που φορτωμένοι πυρομαχικά, φώναζαν: «Μπόνο Γκρέκο, μπόνο Γκρέκο! Και δυό που τραγουδούσαν το «Μπέλα Γκρέτσια».

Στεναχωρεμένοι όλοι μας για το χαμό του Λάζου, που τον περνούσαν πάνω σε μουλάρι μπροστά, ανεβήκαμε στον αυχένα προς την Αρίστη και σε λίγο είμαστε στο χωριό.

Όλα τα τμήματα είχαν τις οδηγίες τους πού θα κατευθύνονταν. Εγώ περιποιόμουνα έναν Ελασίτη, τραυματισμένο και μάλιστα κάπως καθυστέρησα να φύγω με τους νοσοκόμους. Θα είχαν περάσει περίπου 2 ώρες από την επιχείρηση και ή-

μουν έτοιμος να φύγω με τα παιδιά, όταν ένας από το χωριό ήρθε γρήγορα και μας είπε πως έφτασαν οι Γερμανοί στο φυλάκιο.

Επειδή δεν ήξερα καλά τα μέρη, ρώτησα από πού έπρεπε να φύγω για το Τσερβάρι και μου 'δειξαν το δρόμο. Όταν φτάσαμε εκεί μας περίμεναν με το συσίτιο έτοιμο, αλλά δεν είχαμε όρεξη κανένας για φαί, κλαίγαμε το Λάζο μας!

Μετά από την Καλλιθέα, οι Γερμανοί σταμάτησαν τις επιδρομές στα χωριά μας.

Τις είχαν λιγοστέψει κι από πρην. Προ πάντων ύστερα από μια επιδρομή τους στα κάτω και άνω Σουδενά. Μα τους επιτέθηκε ο ΕΛΑΣ. . . και όπου φύγει φύγει. . .

Στις ομάδες που χτύπησαν το φυλάκιο, ήταν και ο ελασίτης Γιώργος Πρωτόπαπας από το χωριό κάτω Πεδινα Ζαγορίου.

Ο Πρωτόπαπας μετά την απελευθέρωση και ύστερα από τους γνωστούς κατατρεγμούς και το κάψιμο του σπιτιού του, κατατάχτηκε στο Δ.Σ.Ε. Μετά την αποχώρηση (1949) βρέθηκε στην Πολωνία όπου και παντρεύτηκε με μια αντάρτισσα κι έκαμε παιδιά.

Το 1974 υπόβαλε αίτηση επαναπατριsmού, αλλά η τότε κυβέρνηση δεν την ενέκρινε και ο Πρωτόπαπας στενοχωρέθηκε πολύ· έπαθε γαστροραγία και πέθανε καθώς τον μετέφερναν στο νοσοκομείο. Η γυναίκα του είχε πεθάνει γρηγορότερα.

Κ. Παππός, Γιατρός

(Από Μεγάλο Περιστέρι)

Ο Λάμπρος Ντίνος

. . . . Ήμουν στο λόχο του Αναγνωστάκη από τη Βίτσα. Στο τάγμα μας δεν είχαμε στις αρχές βαρύ οπλισμό. Σε μια μάχη στην Τσίπιανη Ζαγορίου, ο λόχος Παπαβρανούση, χτύπησε μια γερμανική διλοχία κι έτσι εφοδιαστήκαμε με λίγα μύδραλια. Από τότε το πθικό μας ανέβηκε αρκετά. 'Όσο να' ναι όμως πολύ βαρύς οπλισμός μας έλειπε. Θυμάμαι μάλιστα, ότι πάνω σ' αυτό το θέμα έγινε και μια συζήτηση στο Σκαμνέλι όπου ήταν και η αγγλική αποστολή.

Συγκεκριμένα η διοίκηση του 85 Συν)τος ζήτησε από τον αρχηγό της ξένης αποστολής έναν όλμο.

Σε άρνηση του 'Αγγλου, ο σ. Μεσήνης του είπε:

-Αφού δε μας τον δίνεις, θα τον πάρουμε από τον εχθρό. . .

Στην επιχείρηση της Καλλιθέας έλαβα μέρος με το λόχο μου που κάλυπτε το δρόμο από την πλευρά της Βίγλας.

Με αγωνία παρακολουθήσαμε την επίθεση της ομάδας θανάτου που κράτησε γύρω στα δεκαπέντε λεπτά και όλοι μαζί σηκώσαμε τα λάφυρα για το Ζαγόρι. Έτσι βρεθήκαμε όχι με έναν, αλλά με δυο όλμους, σε πείσμα των Εγγλέζων που μας τους στερούσαν.

Μετά απ' αυτό, η φήμη του συντάγματός μας

μεγάλωνε πιο πολύ και στα χωριά, μας υποδέχονταν με ζητωκραυγές.

Μεταγωγικοί στη μεταφορά των λαφύρων

Στην επιχείρηση πήραν μέρος και οι μεταγωγικοί εαμοελασίτες με τα υποζύγια τους που κλήθηκαν και φόρτωσαν αψηφώντας τους κινδύνους, με καταπληχτική ταχύτητα τα εφόδια.

Αυτοί ήταν οι παρακάτω από το Μεσοβούνι και τον 'Αι - Μηνά:

Κώστας Δώνος

Γιάννης Μπόνιας

Νίκος Σπύρου.

ΑΛΛΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Πήραν επίσης μέρος στην επιχείρηση ανάμεσα σ' άλλους και οι Βασίλης Κολόκας από την Ηλιόραχη και Παναγιώτης Καρόπουλος από την Αετόπετρα Κόνιτσας.

Ποιοί ήταν και τί απόγιναν

οι δέκα ήρωες της επιχείρησης

«Χάνι Καλλιθέας»

Οι ήρωες αυτοί δεν ήταν από «μεγάλα τζάκια». Ήταν απλοί άνθρωποι του λαού που διαπνέονταν από πατριωτισμό και είχαν το χάρισμα της παλικαριάς. Ήταν λεβέντες, όπως λέει ο λαός μας.

Φυσικά, έτσι απλοί ήταν πάντα οι αγωνιστές της Ρωμοσύνης.

Δε μπορούσε νά'τανε παιδιά των μεγαλοαστών ούτε οι μεγαλόσχημοι απάτρηδες που είχαν φύγει για το εξωτερικό όπου ζούσαν κάτω από την προστασία της Αγγλίας ή συμβιβάστηκαν με τη νέα τάξη πραγμάτων. Το πολύ πολύ μια μερίδα απ' αυτούς «κάθισαν στ' αυγά τους» περιμένοντας άνωθεν την απελευθέρωσή τους.

Στην Επανάσταση του 1821 οι αγωνιστές κυνηγήθηκαν από το φαναριώτικο και κοτζαμπασίδικο κατεστημένο καθώς κι από την ξενοκρατία.

Φυλακίστηκαν, πείνασαν, διακόνεψαν και χάθηκαν σ' ένα φαύλο κύκλο αχαριστίας και κατατρεγμών. Η ιστορία επαναλήφτηκε το ίδιο και χειρότερα με τους αγωνιστές του νέου '21, της Εθνικής Αντίστασης.

Μετά την περιβόητη συμφωνία της Βάρκιζας, που παραβιάστηκε από τη Δεξιά, την άλλη κιόλας μέρα, άρχισε το ανελέητο κυνηγητό με ξυλοδαρμούς και δολοφονίες των αγωνιστών του ΕΛΑΣ.

Αυτή ήταν η ανταμοιβή τους από τους 'Αγγλους «συμμάχους» και τους ντόπιους δοσίλογους, για τα όσα πρόσφεραν στην πατρίδα κατά τη διάρκεια της κατοχής.

Την ίδια τύχη είχαν και οι ήρωες που εθελοντικά αφήφισαν τη ζωή τους κι έπεσαν σαν αστροπελέκια στο χάνι Καλλιθέας την 7 - 9 - 44 αφανίζοντας τους μισητούς εχθρούς.

Με λίγα λόγια να η ιστορία τους:

ΛΑΖΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Γεννήθηκε στον Πύργο Στράτσιανης το 1914. Έμαθε τη μαστορική τέχνη και πριν τον πόλεμο εργάζονταν στα περίφημα «ισνάφια» των χτιστάδων που ταξίδευαν σε διάφορες περιοχές.

Κληρωτός το 1935, πολέμησε τον ιταλικό φασισμό στα 1940, με το βαθμό του δεκανέα στο πυροβολικό.

Με τη δημιουργία του αντάρτικου, κατατάχτηκε στον ΕΛΑΣ και βρέθηκε στο 85 Σύνταγμα.

Έλαβε μέρος εθελοντικά στην επιχείρηση της Καλλιθέας. Όρμησε από τους πρώτους για την εξουδετέρωση των αμυγόμενων μέσα στο χάνι

Γερμανών, και σκοτώθηκε έξω από την πόρτα - (καθώς προσπαθούσε να μπει μέσα) από ριπή αυτόματου.

Ήταν το μοναδικό θύμα της μάχης και με την αποχώρηση των αντάρτικων τμημάτων, θάφτηκε από τους συντρόφους του κάπου στην Αγ. Παρασκευή Αρίστης.

Η εμφυλιοπολεμική και μετεμφύλια κατάσταση δεν επέτρεψε ούτε στους συγγενείς, ούτε στους φίλους να βρουν τα κόκκαλά του. (Θυαί κι αλλίμονο σ' όποιον τολμούσε, τότε, να ενδιαφερθεί για κάτι τέτοιο!).

Σήμερα, μετά από 40 χρόνια, επιβάλλεται, η Πολιτεία, οι ζώντες σύντροφοί του, οι συγγενείς του, να φτιάξουν στον τόπο της θυσίας του, μια αναμνηστική στήλη με τ' όνομά του.

Ο ήρωας Λάζος άφησε τη γυναίκα του, μια κόρη κι ένα γιό που γεννήθηκε μετά το θάνατό του.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΙΑΝΕΣΗΣ

Γεννήθηκε στο Άργος το 1910. Το 1933 αποφοίτησε από τη Σχολή Ευελπίδων και το 1940 έλαβε μέρος στον ελληνοϊταλικό πόλεμο, στο επιτελείο της 17ης μεραρχίας.

Την 30) 9) 41 οργανώθηκε στο ΕΑΜ και στις 16) 2) 42 μπήκε στον ΕΛΑΣ.

Στην αρχή τοποθετήθηκε δ) τής του αρχηγείου Ζαγορίου - Κόνιτσας, και λίγο αργότερα δ) της του 2) 85 τάγματος και του 15 συντάγματος.

Τέλος, ανέλαβε τη δ)ση του 85 συντάγματος το οποίο έδρασε κυρίως στις περιοχές Ζαγορίου - Κόνιτσας.

Ο Γ. Καλιανέσης ήταν ο εμπνευστής και οργανωτής του εγχειρήματος της Καλλιθέας. . .

Μετά τη Βάρκοζα, τοποθετήθηκε στον Β' πίνακα (εκτός υπηρεσίας) και τον Αύγουστο του 1946 τιμωρήθηκε, για την αντιναζιστική του δράση, μ' εξορία στη Νάξο.

Από τον Απρίλη του 1947 βγήκε στο βουνό και υπηρέτησε στο Δημ. Στρατό. Διετέλεσε επιτελάρχης και δ) της του αρχηγείου Ηπείρου ως την υποχώρηση του Δ.Σ. το 1949, οπότε βρέθηκε στην Τασκένδη πολιτικός πρόσφυγας μαζί με χιλιάδες άλλους συναγωνιστές του. Επέστρεψε με την οικογένειά του το 1976 και σήμερα ζει στα Γιάννινα.

ΧΑΡΙΣΗΣ ΖΔΡΑΒΟΣ

Γεννήθηκε στην Κόνιτσα από μικροαστική οικογένεια, το 1914.

Μόλις δημιουργήθηκε η οργάνωση του ΕΑΜ στην Ήπειρο, οργανώθηκε από τους πρώτους. Ύστερα από σύγκρουση στην Κόνιτσα, με συνεργάτες των Ιταλών, βρέθηκε σε μια από τις πρώτες ένοπλες ομάδες στα Κ. Ραβένια με τον Ηρακλή Ζέρβα.

Ήταν η πρώτη ένοπλη ομάδα στο Πωγώνι και η δράση της απλώθηκε σιγά σιγά και στις κοντινές επαρχίες Κόνιτσας και Ζαγοριού.

Από την αρχή της ύπαρξής της ανέλαβε το ανελέητο χτύπημα της κλεψιάς★4 και των προδοτών (συνεργατών του εχθρού).

★4

Προτού να ιδρυθεί το ΕΑΜ και να εμφανισθούν οι ένοπλες ομάδες του, η κλεψιά, η ληστεία, οι φόννοι και η προδοτική συνεργασία ορισμένων «γραικύλων» είχαν φτάσει σε επικίνδυνο σημείο. Δεν τολμούσες να αφήνες ζώα στην αυλή του σπιτιού σου τη νύχτα, γιατί το πρωί δε θα τ'άβρισκες. Αλλά και στο μαντρί να τ'άκρυβες, πάλι υπήρχε ο φόβος να τα κλέψουν.

Πολλοί αναγκάζονταν, στα χωριά - να κοιμούνται με τα ζώα για να τα φυλάνε.

Πεινασμένοι άνθρωποι πήγαιναν στο Τσάμικο ν' ανταλλάξουν σιτάρι από τη Μακεδονία με λάδι, και στο δρόμο ληστεύονταν και φονεύονταν από μεμονομένους λωποδύτες και συμμορίτες. Τέτοιες περιπτώσεις υπήρχαν πάρα πολλές στην περιοχή μας. Σ'

Έτσι ο Χ. Ζδράβος λίγο λίγο έγινε το φόβητρο εχθρών και προδοτών.

Με την ίδρυση του αρχηγείου «Γκραμπάλας-Καλαμά» εντάχτηκε σ' αυτό.

Όταν αργότερα ο ΕΛΑΣ έκανε διάταξη των δυνάμεων του σε τμήματα, υπηρέτησε για λίγο στο 15 Σύνταγμα και μετά στο 85 σαν καπετάνιος στον 1ο λόχο.

Κατόπιν μετατέθηκε στο 3)4ο, στα Τζουμέρκα. Έλαβε μέρος σ' όλες σχεδόν τις επιχειρήσεις του 85 Συν)τος και όπου οι συνθήκες απαιτούσαν επικίνδυνες καταδρομές, ήταν κι εκείνος μέσα.

Και στην έφοδο της Καλλιθέας διαλέχτηκε από το διοικητή για αρχηγός της ομάδας που ενήργησε, όπως είδαμε, παλικαρίσια και πέτυχε ο σκοπός της επιχείρησης απόλυτα. Για το επεισόδιο αυτό ο λαός αυθόρμητα έβγαλε και τραγούδι.

Μετά τη Βάρκιζα συναντήθηκε με τον Άρη στην περιοχή Κόνιτσας και τον ακολούθησε στη διαδρομή της πορείας του.

Συνέχισε τον αγώνα στις τάξεις του Δημ.

όλη την ύπαιθρο επικρατούσε φοβερή ανασφάλεια και ο πληθυσμός ζούσε σε τρομερή απόγνωση.

Με τα πρώτα συντριπτικά χτυπήματα του ΕΑΜ, όλ' αυτά εξαφανίστηκαν «ως δια μαγείας».

Εμπεδόθηκε η ασφάλεια, η τάξη κι ο σεβασμός κι ο λαός αγκάλιασε με θέρμη κι εμπιστοσύνη τις οργανώσεις του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Ενωσε πως οργάνωση πατρίδα και λαός ήταν ένα. . .

Στρατού με το βαθμό του ταγματάρχη εξακολουθώντας να λαβαίνει μέρος πάντα στις πιο δύσκολες αποστολές.

Πήρε ενεργό μέρος στις μάχες της Μουργκάνας.

Μετά την υποχώρηση του Δ.Σ. παρέμεινε 29 χρόνια στην Τασκένδη της Σοβ. Ένωσης και επέστρεψε στην Αθήνα το 1976. Το 1978 ξαναγύρισε στην πόλη που γεννήθηκε όπου και ζει με τα παιδιά και τα εγγόνια του.

ΒΙΚΤΟΡ ΠΕΤΑΤΣΙΝΙ ★5

Ο γενναίος αυτός αντιφασίστας που πολέμησε συντροφιά με τους δέκα, έμεινε ως το τέλος του πολέμου στη χώρα μας.

Δε μπορέσαμε να βρούμε κανένα στοιχείο από την απελευθέρωση και μετά. Ζεί ή πέθανε; Άγνωστο.

Αφιερώνουμε τούτη τη σελίδα στη μνήμη του.

★5

Για το επίθετο του Βίκτορα υπάρχουν διάφορες γνώμες από τους Έλληνες συντρόφους του. Βάλαμε το επικρατέστερο και επιφυλασσόμαστε να το διορθώσουμε σε δεύτερη έκδοση αν στο μεταξύ προκύψουν άλλα στοιχεία γι' αυτόν.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΙΑΡΑΣ ή ΣΑΡΡΑΣ

Ο ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΤΣΙΑΡΑΣ

Το γενναίο παλικάρι της Ομάδας

θανάτου που έπεσε

αργότερα σε άλλη μάχη

Γεννήθηκε στα Γιάννινα (Καλούτσανη) το 1916. Εργάστηκε στο κρεοπωλείο του πατέρα του μέχρι την ημέρα που επιστρατεύτηκε.

Από μικρός οργανώθηκε στο Κ.Κ.Ε. και είχε αρκετές περιπέτειες από το δικτατορικό καθεστώς του Μεταξά. Έλαβε μέρος στον πόλεμο ενάντια στους Ιταλούς το 1940 και στην κατοχή εκλέχτηκε μέλος της «Πανηπειρωτικής» του ΕΑΜ.

Όταν, λόγω της αντιφασιστικής του δράσης, άρχισε να στενεύει ο κύκλος γύρω του και κινδύνευε να συλληφθεί βγήκε στο βουνό και πολέμησε τον κατακτητή με το 85 Σύνταγμα του ΕΛΑΣ. Πρόθυμος πάντα να παίρνει μέρος στις πιο επικίνδυνες αποστολές, μπήκε εθελοντικά και στην ομάδα θανάτου για την επιχείρηση της Καλλιθέας.

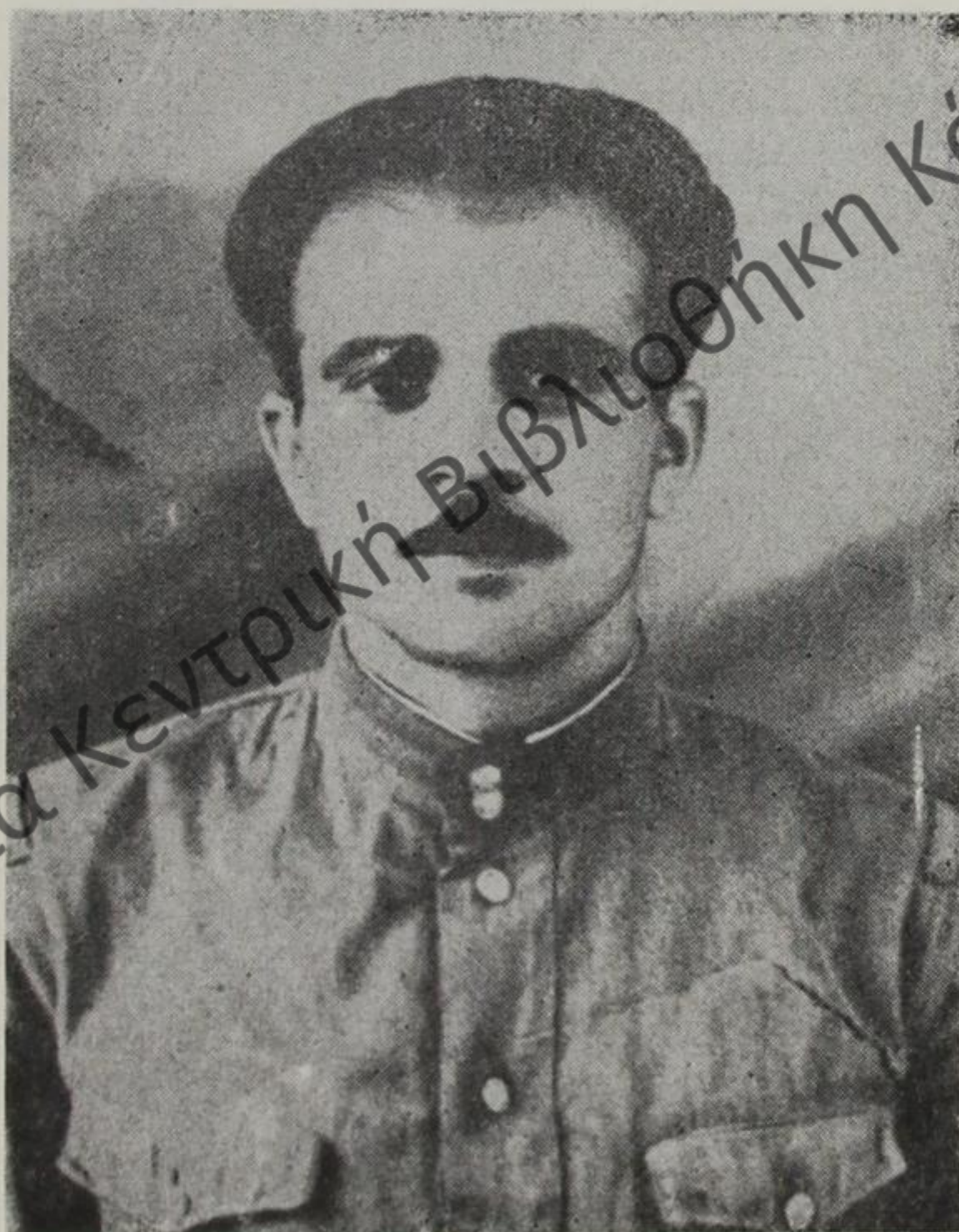
Μετά την απελευθέρωση, καταδιωκόμενος, βγήκε και πάλι στο βουνό και υπηρέτησε στο Δημ. Στρατό ως την ημέρα που σκοτώθηκε σε μια συμπλοκή με τις κυβερνητικές δυνάμεις στη Βριζάχα Σουλίου, το 1948.—

ΝΑΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Γεννήθηκε στην Κόνιτσα το 1921.

Τέλειωσε την Δ' τάξη Γυμνασίου και μετά

Ο ΝΑΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ένας από τους πρωταγωνιστές
που βοήθησε στην Καλλιθέα

δουλεψε σε διάφορες δουλειές: σερβιτόρος σε καφενεία, εμποροϋπάλληλος, εργάτης οδοποιίας και μυλεργάτης.

Πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση του λαού μας ενάντια στους κατακτητές.

Το 1943 έγινε μέλος του Κ.Κ.Ε.

Αποφοίτησε από τη σχολή αξιωματικών του Γεν. Στρατηγείου του ΕΛΑΣ και ονομάστηκε ανθυπολοχαγός.

Από τον Ιούλη του '43 υπηρέτησε στο 85^ο σύνταγμα (του ΕΛΑΣ) και έλαβε μέρος στην κατάληψη της Καλλιθέας με την ομάδα θανάτου, όπου διακρίθηκε για την παλικαριά του. . .

Μετά τη Βάρκιζα, καταδιώχτηκε για τη συμμετοχή του στην Εθν. Αντίσταση και τον Ιούλη του 1947 εντάχτηκε και υπηρέτησε στο Δημοκρατικό Στρατό με το βαθμό του υπολοχαγού.

Στις μάχες ενάντια στον κυβερνητικό στρατό, τραυματίστηκε τέσσερις φορές και μετά την υποχώρηση (1949) έζησε ως πολιτικός πρόσφυγας στην Τασκένδη της Σοβ. Ένωσης, όπου δούλεψε στην παραγωγή.

Ο πόθος του να γυρίσει στην πατρίδα δεν εκπληρώθηκε. Πέθανε την 5 - 9 - 78 στη χώρα που τον φιλοξένησε, και μεταφέρθηκε νεκρός στην Κόνιτσα την 24 - 9 - 78 όπου τάφηκε στη γενέτειρα γή.

Έφησε γυναίκα και τρία παιδιά που ζούν στην Αθήνα.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

ΝΤΑΚΟΥΒΑΝΟΣ

Ένας από

τους μαχητές

της Ομάδας

θανάτου.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΝΤΑΚΟΥΒΑΝΟΣ

Γεννήθηκε το 1923. Ο πατέρας του ήταν χτίστης.

Μετά το Δημοτικό έμαθε την τέχνη του οικοδόμου. Μόλις δημιουργήθηκαν τα πρώτα ανταρτοελασίτικα τμήματα στην περιοχή του, εντάχθηκε σ' αυτά.

Υπηρέτησε στο 85. σύνταγμα του ΕΛΑΣ κι έλαβε εθελοντικά μέρος στην επιχείρηση Καλλιθέας, στην ομάδα θανάτου των δέκα παλικαριών.

Στη μάχη αυτή τραυματίστηκε ελαφρά από σφαίρα στο πόδι.

Ήταν ατρόμητο παλικάρι.

Μετά τη Βάρκιζα γύρισε στο χωριό του, όπως και οι άλλοι συναγωνιστές του· αλλά οι συμμορίες της Δεξιάς, με την ενθάρρυνση των ξένων «προστατών» εξαπόλυσαν αδυσώπητο κυνηγητό στους πατριώτες της Εθν. Αντίστασης. Έτσι πήρε η μόρα και τον αγνό αγωνιστή, και τα χαράματα μιας ανοιξιιάτικης μέρας του 1946 τον δολοφόνησαν έξω από το σπίτι του, καθώς προσπαθούσε να γλιτώσει από τα νύχια τους.

Ήταν γραφτό του, να βγεί ζωντανός από τόσες μάχες με τον κατακτητή και να σκοτωθεί από τους συμπατριώτες του στη λεύτερη πατρίδα, που τόσο είχε παλέψει και ο ίδιος για τη λευτεριά της.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΚΑΣ

Γεννήθηκε το 1913 στη Φούρκα Κόνιτσας. Με τη δημιουργία των αντάρτικων ομάδων του ΕΛΑΣ μπήκε σ' αυτές από την αρχή και πολέμησε τους Γερμανούς σε πολλές μάχες με το 85 Σύνταγμα.

Ήταν ένα από τα δέκα παλικάρια της επιχειρήσης «Χάνι Καλλιθέας» όπου και τραυματίστηκε ελαφρά από χειροβομβίδα.

Μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας, είχε κι αυτός την τύχη των χιλιάδων αγωνιστών της Εθν. Αντίστασης.

Χωροφύλακες του Κορκοουλα από το Αστ. τμήμα Πυρσόγιαννης τον έπιασαν για την αντιστασιακή του δράση και τον βασάνισαν είκοσι μέρες. (ξυλοδαρμός και νηστεία).

Γλύτωσε μόνο μετά από παρέμβαση του εισαγγελέα και στη συνέχεια φυλακίστηκε στον Αγ. Κοσμά (Γιάννινα).

Ύστερα από τετράμηνη φυλάκιση έγινε η δίκη χωρίς μάρτυρες. Αθωώθηκε.

Ο εισαγγελέας έκρινε την απόφαση πεπλανημένη κι έτσι ξαναδικάστηκε στην Άρτα σε 8 χρόνια φυλακή, που υπηρέτησε στη Ζάκυνθο, Γυάρο και Γιάννινα.

Απολύθηκε το 1954 και ξενιτεύτηκε στη Σκύδρα όπου δούλεψε οικοδόμος και βρίσκεται εγκατεστημένος εκεί, ως τα σήμερα.

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΧΑΣΙΩΤΗΣ

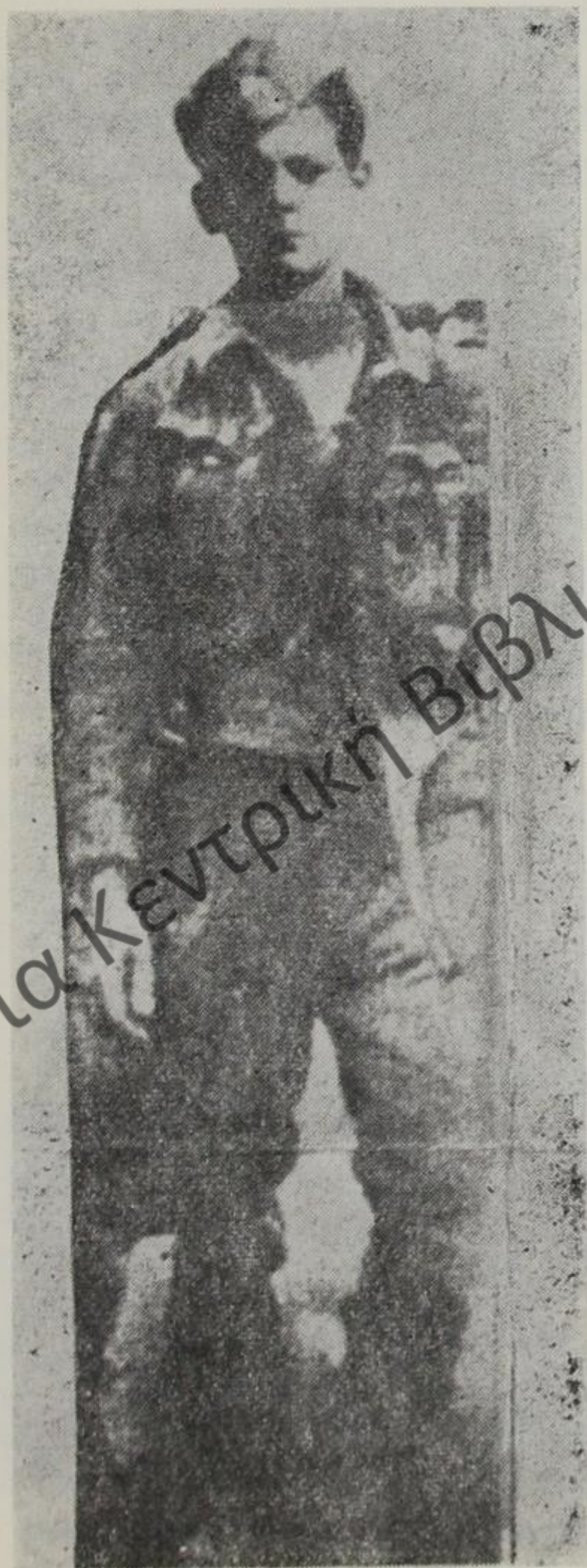
Γεννήθηκε το 1920 στο Δίστρατο Κόνιτσας. Στην κατοχή διώχτηκε από τους κατακτητές και ακολούθησε τα ελασίτικα μακεδονικά τμήματα.

Έλαβε μέρος σε αρκετές επιχειρήσεις κατά των Γερμανών και το '43 γύρισε στην Ήπειρο (στο 85 Σύνταγμα).

Πολέμησε στις μάχες, Ασπραγγέλων, Χρυσοβίτσας, Πέτρας, Τσίπιανης, Γρεβενιτιού Μετσόβου κ.α.

Στη μάχη της Καλλιθέας μπήκε στην ομάδα θανάτου μεταμορφωμένος Σαρακατσάνα που κρατούσε ρόκα κι έγνεθε. Ορμησε με τους άλλους στ' οχυρό παλικαρίσια.

Μετά την Κατοχή ξυλοκοπήθηκε άγρια από τους συμμορίτες των αποσπασμάτων και για να γλιτώσει κατέφυγε στην Καστοριά όπου ζεί σήμερα με την οικογένειά του, ασχολούμενος με το εμπόριο.

ΝΙΚΟΣ
ΝΤΑΚΟΥΒΑΝΟΣ

Ο ανταρτο-
επονίτης
της Ομάδας
θανάτου

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΤΑΚΟΥΒΑΝΟΣ

Γεννήθηκε το 1920 στο Κεράσοβο Κόνιτσας. Το 1942 βγήκε στο αντάρτικο μαζί με άλλα παιδιά του χωριού του.

Υπηρέτησε στο τάγμα Γιωργούλα του 85 Συντάγματος, στον πρώτο λόχο με λοχαγό τον Πριμκύρη. Διμοιρίτη είχε το συγχωριανό του Λάζο Κωνσταντινίδη.

Έλαβε μέρος σε διάφορες επιχειρήσεις, όπως στην αρπαγή των αλόγων από τα χέρια των Γερμανών στις Πολιτσιές Μετσόβου, καθώς και στην προσπάθεια που έγινε να δγεί ο αιχμάλωτος των Γερμανών, Ρώσος αξιωματικός Βλαδίμηρος ★ 6 από τα Γιάννινα στο αντάρτικο.

★ 6 Ο Βλαδίμηρος ήταν Ρώσος αξιωματικός, αιχμάλωτος των Γερμανών στα Γιάννινα. Είχε συννενοηθεί με τους αντάρτες του 85 Συντάγματος, να τον πάρουν στα βουνά, από τη λίμνη των Γιαννίνων. Αλλά η έξοδος ματαιώθηκε γιατί οι Γερμανοί κάτι αντιλήφθηκαν και πήραν αυστηρά μέτρα.

Αργότερα, καθώς μεταφέρονταν προς το Καλπάκι με γερμανική δύναμη, έπεσαν σ' αντάρτικη ενέδρα στο Λυκόστομο κι έτσι ο Βλαδίμηρος βρέθηκε στο Ζαγόρι με τον ΕΛΑΣ.

Επικεφαλής ομάδας σαμποτέρ στο δρόμο Γιάννινα - Καλπάκι, έγινε το φόβητρο των Γερμανών με τα τολμηρά του σαμποτάζ.

Έπιανε με τους άνδρες του ένα ανάχωμα δίπλα στο δρόμο - σε επίκαιρο σημείο που εκείνος διάλεγε - έστηνε το αντιαρματικό του και μόλις περνούσε γερμανικό όχημα το λαμπάδιαζε τινάζοντας τη μηχανή του στον αέρα. Αμέσως ακολουθούσε η εξόντωση

Αποκορύφωμα της δράσης του ήταν η συμμετοχή του στην επιχείρηση της Καλλιθέας με την ομάδα θανάτου.

Μετά την απελευθέρωση, κυνηγημένος βρέθηκε στο Μουζάκι Καρδίτσας και επέζησε ασχολούμενος με τη μαστορική.

Σήμερα, συνταξιούχος πιά ζεί στο ίδιο μέρος.

των επιβατών και η λαφυραγώγηση, για να επαναληφθεί το χτύπημα την επόμενη η μεθεπόμενη βραδιά σε κάποιο άλλο σημείο του δρόμου. . .

Είχε γίνει πολύ αγαπητός, ο Βλαδίμηρος, στους συντρόφους του και με την απελευθέρωση έλαβε μέρος με ομάδα Ρώσων στην παρέλαση που έγινε στην Κόνιτσα. Αμέσως μετά έφυγε για την πατρίδα του.

Ελασίτες του 85 Συν) τος από τη Λάιστα

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΣΠΥΡΟΥ

Γεννήθηκε στα Πεσά Κατσανοχωρίων, το 1917 και έμενε στα Γιάννινα.

Το 1943 πιάστηκε από τους Ιταλούς και στάλθηκε όμηρος στην Κέρκυρα.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΣΠΥΡΟΥ
της Ομάδας θανάτου

Με την συνθηκολόγηση των Ιταλών, δραπέτευσε και έφτασε στα Τζουμέρκα.

Απ' εκεί πέρασε στο 85 Σύνταγμα, όπου έλαβε μέρος σε διάφορες επιχειρήσεις κατά των Γερμανών καθώς και στο «Χάνι Καλλιθέας» με την ομάδα θανάτου.

Μετά την απελευθέρωση ανταμείφθηκε για την αντιστασιακή του δράση, με δυο χρόνια εξορία στην Ικαρία.

Πέθανε την 7 - 7 - 74 στα Γιάννινα, αφήνοντας τη γυναίκα του και δυο παιδιά.

Πεκλαρίτες ανταρτοελασίτες
του 85 Συντάγματος

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΚΑΛΗΣ
ανθ) γός του ΕΛΑΣ
αρχηγός ομάδας εφόδου
που σκοτώθηκε την παραμονή
της απελευθέρωσης

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΙΚΟΥ

(Απ' την Καλόβρυση Κόνιτσας)

Πήρε μέρος στην επιχείρηση

της Καλλιθέας. Σκοτώθηκε

αργότερα, στον εμφύλιο.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

Ένα πρωί ταχιά ταχιά
δέκα παιδιά ντυμένα βλάχικα
στην Καλλιθέα πάνουν
όπλα, όλμους για να πάρουν.

Στο «πόστο μπλόκο» μόλις φτάσανε
«άλες παπίερ» τους προστάξανε.
Για για, Ζδράβος φωνάζει
και κοντά τους πλησιάζει.

Γρήγορα το μπιστόλι βγάζει
και πάνω στον εχθρό τ' αδειάζει
— Έτσι σ' αξίζει σκύλε Γερμανέ,
βρωμιάρη κι άτιμη στρατέ.

Απάνω τους ορμάνε
πόρτες παράθυρα τα σπάνε.
Κι ο αρχηγός φωνάζει, αχ παιδιά,
το Λάζο μας τον φάγαν τα σκυλιά.

Εκδίκηση! φωνάζουν
και τους Γερμανούς αρπάζουν.
Μόλις όλα τελειώσαν,
όλμους τουφέκια τα φορτώσαν
για το Ζαγόρι πάνε
μα το Λάζο δεν ξεχνάνε. . .

(Λαϊκή Μούσα).

(. . . ότι τούτην την Πατρίδα την έχομεν όλοι μαζί, και σοφοί κι αμαθείς και πλούσιοι και φτωχοί και πολιτικοί και στρατιωτικοί και οι πλέον μικρότεροι άνθρωποι· όσοι αγωνιστήκαμεν, αναλόγως ο καθείς, έχομεν να ζήσωμεν εδώ.

Το λοιπόν δουλέψαμεν όλοι μαζί, να την φυλάμεν κι όλοι μαζί και να μην λεγει ούτε ο δυνατός «ε γ ώ», ούτε ο αδύνατος.

Ξέρετε πότε να λεγει ο καθείς «ε γ ώ» ;

Όταν αγωνιστεί μόνος του και φκιάσει, ή χαλάσει να λεγει «ε γ ώ»· όταν όμως αγωνίζονται πολλοί και φκιάνουν, τότε να λένε «ε μ ε ί ς».

Είραστε εις το «ε μ ε ί ς» κι όχι εις το «ε γ ώ».

Και εις το εξής να μάθωμε γνώση, αν θέλωμεν να φτιάσωμεν χωριόν, να ζήσωμεν όλοι μαζί. . .)

Μακρυγιάννης.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΗΓΡΑΦΗΣ..... Δ/ 31504
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΗΓΡΑΦΗΣ..... 11-10-95
ΥΠΕΥΘ. ΑΝΤΙΣΤ.

Αντάρτες και ανταρτίνες
του 85 Συν)τος κατά
την παράδοση των όπλων
στο Στρατώνα των Γιαννίνων

Το «Χρονικό της Καλλιθέας» τυπώθηκε στο τυπογραφείο
Δ η μ. Κ α μ η ν ά & Σία - στα Γιάννινα το Μάρτη του 1985

Δ)νοη του συγγραφέα:
ΣΩΤΗΡΗΣ ΤΟΥΦΙΔΗΣ — Τηλ. (0655) 22464 - ΚΟΝΙΤΣΑ

Πημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

31504

KON

